

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta
katedra hudební výchovy

**Křesťanská populární píseň a její využití
v dětské schole**

**Christian popular song and its use in
children schola**

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Mgr. Leona Saláková, Ph.D.

Autor diplomové práce: Anežka Heroldová

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: červen, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Křesťanská populární píseň a její využití v dětské škole* vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Leoně Salákové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat P. Janu Balíkovi za poskytnutí rozhovoru a velkorysou pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

.....

Abstrakt

HEROLDOVÁ, A. *Křesťanská populární píseň a její využití v dětské schole*. Praha 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

Klíčové pojmy: křesťanská populární píseň, dětská schola, mše s dětmi

Práce se zabývá problematikou křesťanské populární písně, metodami a způsoby jejího využití v dětské schole. První kapitola vymezuje pojmy: křesťanská populární píseň, schola a ostatní pěvecké sbory. Další kapitola se zaměřuje na hledání místa křesťanské populární písně v předpisech a nařízeních církevních dokumentů. Třetí kapitola obsahuje předpisy direktoria pro mše s dětmi. V následující kapitole se objevují názory na křesťanskou populární píseň v liturgii, resp. pozitivní a negativní kritika. V páté kapitole je stručně obsažen historický vývoj písně ve 20.stol v českých zemích. Rovněž se zmiňuje o současné křesťanské hudbě a jejích interpretech. Šestá kapitola dává ve známost didaktické systémy zahraničních hudebních pedagogů. V poslední kapitole teoretické části nacházíme praktické využití písně, postupy nácvičku písní s přihlédnutím k zaběhlým metodám v hudební výchově na základních školách a obecné informace ke stavbě skladeb a písní. Praktická část v první řadě popisuje výzkum, organizaci, průběh a metodiku. Dále obsahuje zpracování metod výzkumu, interpretaci výsledků, závěry z výzkumu a rozbor dvou nejčastěji vybíraných křesťanských populárních písní v dotazovaných scholách.

Abstract

HEROLDOVÁ, A. *Christian popular song and its use in children schola*. Prague 2013. Dissertation. Charles University in Prague. College of education. Department of Music Education.

Keywords: christian popular song, children schola, children mass

The work deals with Christian popular song, methods and forms of its use in children schola. The first chapter defines concepts: Christian popular song, schola and other choirs. Next chapter focuses searching status of Christian popular song in religious documents. Third chapter contains regulation of directorium for children mass. In next chapter can be found opinions of positive and negative critics of Christian popular song in liturgy. Fifth chapter briefly mentions historical evolution of song in 20th century in Bohemia. This chapter also mentions present Christian music and its interpreters. Sixth chapter informs about educational systems of foreign music teachers. In last chapter of theoretical part, can be found practical use of song, procedures of rehearsal songs taking into account established methods of music education on primary school and general informations for analysis of compositions and songs. Practical part primarily describes research, organization, process and methods. Furthermore it contains elaboration of research methods, interpretation of results, conclusions and analysis of two selected Christian popular songs in interviewed scholas.

Obsah

OBSAH	1
ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
VYMEZENÍ POJMŮ	4
VYMEZENÍ POJMU KŘESŤANSKÁ POPULÁRNÍ PÍSEŇ	4
VYMEZENÍ POJMU SCHOLA.....	5
CÍRKEVNÍ DOKUMENTY	7
MOTU PROPRIO TRA LE SOLLECTITUDINI	7
SACROSANCTUM CONCILIUM	8
MUSICAM SACRAM.....	9
SHRnutí POŽADAVKŮ LITURGICKÉ HUDBY	10
DIREKTORIUM PRO MŠE S DĚTI	11
PŘÍPRAVA DĚTÍ NA SLAVENÍ EUCHARISTIE	11
SLAVENÍ MŠE PRO DospĚLÉ S ÚČASTÍ DĚTÍ.....	12
SLAVENÍ MŠE PRO DĚTI S ÚČASTÍ MENŠÍHO POČTU DospĚLÝCH	12
KRITIKY MODERNÍ KŘESŤANSKÉ HUDBY	14
NEGATIVNÍ KRITIKA	14
POZITIVNÍ KRITIKA.....	17
NÁSTROJE UŽÍVANÉ K DOPROVODU ZPĚVU PŘI LITURGII	18
NÁSTIN VÝVOJE POPULÁRNÍ KŘESŤANSKÉ HUDBY	21
VÝVOJ POPULÁRNÍ KŘESŤANSKÉ HUDBY VE SVĚTĚ.....	21
<i>Černošské spirituály</i>	21
<i>Gospel</i>	21
<i>Další hudební žánry</i>	22
ŠÍŘENÍ POPULÁRNÍ KŘESŤANSKÉ HUDBY V ČESKOSLOVENSKU	23
SOUČASNÁ KŘESŤANSKÁ HUDBA	24
<i>Interpreti dětských písní: jednotlivci, skupiny, scholy</i>	25
DIDAKTICKÉ HUDEBNĚ VÝCHOVNÉ SYSTÉMY	29
HUDEBNĚ VÝCHOVNÝ SYSTÉM CARLA ORFFA	29
HUDEBNĚ VÝCHOVNÝ SYSTÉM ZOLTÁNA KODÁLYE	31
HUDEBNĚVÝCHOVNÝ SYSTÉM PIERRA VAN HAUWE.....	32
PRÁCE S PÍSNÍ	34
IMITAČNÍ METODA	34
INTONAČNÍ METODA	35
<i>Nápěvková intonační metoda</i>	36
<i>Tonální metoda písňová</i>	36
IMPROVIZACE.....	38
PŘÍPRAVNÁ CVIČENÍ	39
HUDEBNĚ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY PÍSNÍ	41
PRAKTICKÁ ČÁST	44
A. PŘEDMĚT, CÍLE, ZÁKLADNÍ HYPOTÉZY VÝZKUMU	45
PŘEDMĚT:.....	45
CÍLE + HYPOTÉZY:.....	45

B. ORGANIZACE, METODIKA A PRŮBĚH VÝZKUMU	48
VÝZKUMNÝ VZOREK RESPONDENTŮ	48
METODIKA VÝZKUMU	48
POPIS OSOB A INSTITUCÍ.....	50
C. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	52
ANALÝZA DOTAZNÍKŮ	52
I. Dotazník pro vedoucí schol	52
IV. Dotazník pro děti.....	56
D. VERIFIKACE HYPOTÉZ A ZÁVĚRY VÝZKUMU	71
ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	71
ROZBOR KŘEŠŤANSKÝCH POPULÁRNÍCH PÍSNÍ	74
ZÁVĚRY PRO HUDEBNĚ VÝCHOVNOU PRAXI	76
BIBLIOGRAFIE	77
PŘÍLOHY.....	1
DOTAZNÍKY.....	1
DOTAZNÍK PRO VEDOUcí SCHOL	1
DOTAZNÍK PRO DĚTI	4
NOTOVÉ PŘÍLOHY PÍSNÍ	8

Úvod

Volba tématu ke zpracování diplomové práce pro mě byla nelehkou záležitostí. Vybírala jsem oblast v hudební výchově, která by mi svým obsahem byla nejbližší. Po dlouhém rozvažování jsem zvolila téma práce s moderní křesťanskou písní využívanou v dětských scholách.

Důvodem mého počínání je několikaletá zkušenost s působením v dětské schole. Nejprve jsem jako členka ve schole zpívala a doprovázela písně na klávesy. V závěru studia na střední škole jsem od naší vedoucí byla pověřena vedením scholy, a to z důvodu jejího odchodu. Již pátým rokem tedy vedu spolu s přáteli scholu, která je tvořena dětmi mladšího a staršího školního věku a několika jedinci z řad středoškoláků a vysokoškoláků.

Cíle předložené práce se vztahují k dotazníkům ve výzkumu a jsou vytyčeny k téměř všem položeným otázkám vedoucím schol i dětem. V dotaznících pro vedoucí schol zjišťuji, ověřuji a informuji se o způsobu výběru písní, stavu dostupnosti, kritériích výběru, postupech při nácvičce, využívaných přípravných cvičeních, výsledném aranžmá, vztahu vedoucích ke schole a názoru na tento typ duchovní hudby. V dotaznících pro děti zjišťuji, podle jakých kritérií děti písně vybírají. V otázkách se zaměřuji na vztah dětí k písním a informování o problémech, které jim případně může činit jejich interpretace.

Teoretická část je zpracována z teologického a pedagogického pohledu. V úvodu vymezuji pojmy křesťanská populární píseň a schola. Jak v této kapitole, tak i v celé práci čerpám z literatury nepřímou související s tématem. Primární literatura o tomto typu písně nebyla vytvořena, proto se opírám o informace nalezené v sekundárních zdrojích. Kapitoly o církevních dokumentech a Direktoriu pro mše s dětmi zmiňuji z důvodu zkoumání vhodnosti a podmínek výskytu křesťanské písně v liturgii. Na to navazují a s tím souvisí kritiky tohoto typu hudby. Nechybí ani nástin vývoje moderní křesťanské hudby v průběhu 20. století a její utváření dodnes. V krátkosti se zmiňuji o známých křesťanských interpretech a skupinách současnosti. Dále přidávám hudebně-výchovné systémy a metody práce s písní, které se, dle mého názoru, prolínají s tématem diplomové práce. Kapitola *Práce s písní* obsahuje také přípravná cvičení,

která bývají používána před samotným nácvikem písně a hudebně výrazové prostředky objevující se v písních.

Výzkum probíhal metodou dotazníků rozdaných výzkumnému vzorku, který tvoří scholy. K dotazníku patří osobní návštěva zkoumaných schol. Nejprve došlo ke zvolení vhodných respondentů a zaslání dotazníků. Poté proběhl předvýzkum s dětmi a pomáhajícími vedoucími v naší farnosti. Na začátku letošního školního roku jsem se domluvila na setkání s vedoucími schol. Při takové příležitosti jsem měla možnost zúčastnit se nácviku a mše svaté, při které působila pozorovaná schola. Po sběru dotazníků od všech respondentů započala etapa zpracování výzkumných metod, tedy kvalitativní a kvantitativní analýza zjištěných údajů. V závěru výzkumu byly ověřeny zadané hypotézy s dílčími cíly.

Výzkumná část této práce je podložena znalostmi odborného postupu při výzkumu, zvolená tematika a interpretace výsledků výzkumu však není podložena přímými zdroji.

TEORETICKÁ ČÁST

Vymezení pojmů

Nejprve je třeba vymežit pojmy: křesťanská populární píseň a schola. V primárních zdrojích nenacházíme jasnou definici, názvy jsou odvozené ze sekundárních zdrojů.

Vymezení pojmu křesťanská populární píseň

Pro křesťanskou populární píseň existuje řada označení, jiná pojmenování téhož, např. křesťanský folk, rytmická hudba, písně s kytarou. Přesný pojem pro tento typ písně však nebyl doposud vymezen. Rozumí se tím moderní populární hudba aplikována na křesťanské texty, užívána v liturgii při slavení eucharistie, nebo také mimo ni v menších skupinkách, které se scházejí a společně se skrze zpívané slovo modlí. Jedná se o hudbu netradiční, tedy neodpovídající křesťanské tradici, která je v římskokatolické liturgii pěstována přibližně dvě tisíciletí. Avšak pojem netradiční není zde chápán ve smyslu: vystupující proti tradici, chceme-li opak tradice, nýbrž ve smyslu něčeho zvláštního či neprobádaného. Už jen pojem populární znamená rozšířené mezi lidem, v tomto případě ozvláštňení liturgie za doprovodu nových forem hudby.

Mezi nové formy hudby patří ty, které se vyvíjely v oblasti liturgické hudby v průběhu 20. století a utvářejí se dodnes. Jedná se o nové možnosti uplatnění hudby jak při liturgii, tak i na jiných setkáváních věřících dětí, mládeže či dospělých. Do takových hudebních forem lze zahrnout jednotlivé žánry: spirituály, folková hudba, jazzová hudba, rocková hudba¹, dechovka a další žánry těžko zařaditelné, které mohou mít kořeny v předchozích vyjmenovaných žánrech. Některé hudební formy se však k liturgickému slavení příliš nehodí, a to hlavně když při nich lidový zpěv není dostatečně podporován nebo mají velmi nízkou uměleckou úroveň. Posouzení těchto aspektů zůstává subjektivním pohledem jednotlivců, zabývajících se odbornými posudky. Ty mohou být pro laika, který neovládá hru na nástroj a zpěv na vysoké kvalitativní úrovni, hůře pochopitelné.² Nicméně je třeba dbát na kvalitu liturgie a hudby při ní. Rozdílné názory na to, jak je křesťanská populární píseň kriticky vnímána, budou představeny později.

---

¹ Mezi rockovou hudbu můžeme zařadit další blízké žánry – pop, rock, hardrock, rock & roll

² Srov. JAKOUŠ, J. *Výzkum místa netradiční hudby při liturgii*. Svatý Jan pod Skalou 2000. Absolventská práce. Svatojánská kolej - Vyšší odborná škola pedagogická.

V této práci se budeme zabývat využitím křesťanských písní při nácviku a při liturgii v rámci dětské scholy. U dětí má cenu věnovat zvýšenou pozornost nácviku zpěvu a snažit se o to, abychom jim předali skrze obsah písní určité hodnoty. Vedeme je skrze hudbu k víře a pěstujeme v nich pocit sounáležitosti a potřeby v širším smyslu křesťanské rodiny.

Vymezení pojmu schola

V pořadí dalším pojmem: scholou rozumíme v širším smyslu sbor zpěváků. Schola lectorum, ze které se v 5. stol. n. l. vyvinula schola cantorum³ působila za papeže Řehoře Velikého. Tento sbor zpěváků se v Římě věnoval liturgickému zpěvu a v podstatě položil základy gregoriánského chorálu. Jednalo se o jednohlasý mužský zpěv. Ve schole cantorum zpívalo celkem sedm mužů/chlapců, ale jen tři sólisté vystupovali při zpěvu mezi čteními, zbytek tvořil jednohlasý chór.⁴ Později vznikla polyfonní klasická díla, která spolu s gregoriánským chorálem působila přibližně čtyři století.

Chápání pojmu schola je ovšem v současné době odlišné. Scholou dnes rozumíme zpívající skupinu či menší sbor sestávající z různého počtu dětí, mládeže, dospělých. Tato práce se orientuje na dětské scholy, které působí při českých a moravských farnostech. Dětskou scholu představuje sbor zpěváků-dětí, které zpívají či nástroji doprovázejí zpěv písní ze zpěvníků současných křesťanských interpretů při bohoslužbě.

Pěvecké sbory dělíme podle různých kritérií. Dle složení členů sboru dělíme sbory na mužské, ženské, smíšené, dospělé a dětské. Další rozdělení sboru závisí na účelu, pro který byl založen. Za účelem realizace liturgického zpěvu vznikly chrámové sbory, nebo právě scholy. Chrámové pěvecké sbory se ve velké míře skládají z lidí nevystudovaných v oblasti hudby, tedy laiků.

Rozdíl mezi chrámovým pěveckým sborem a scholou se dotýká repertoáru a způsobu práce s písní/skladbou. Sbory mají svůj repertoár založen na dílech klasické duchovní hudby. Ve srovnání s repertoárem scholy jsou tyto skladby komplikovanější a na jejich procvičení je třeba několik měsíců i let. Obsahují více hlasů, bývají delší a technicky náročnější. Skladby jsou ve sboru pevně dány s ohledem na hlasové a

---

³ škola zpěváků, dnes nese název Výzkumný ústav liturgického zpěvu

⁴ Srov. KUNETKA, F. *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*. 1.vyd. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999, 34 s. ISBN 80-7266-027-6. str. 15

nástrojové obsazení. Scholy nepotřebují na nácvič písni tolik času jako sbory. Většinou nácvičy probíhají jednou v týdnu před samotnou interpretací skladeb při bohoslužbě. Scholy se spíše orientují na vytváření vlastního aranžmá písni. Aranžmá zahrnuje nástrojový doprovod písni i způsob zpěvu skladby. Repertoár schol je bohatý na množství a styl jednotlivých skladeb. Může zahrnovat jednodušší klasické liturgické skladby, nebo moderní populární křesťanskou hudbu z tvorby současných křesťanských interpretů.

Církevní dokumenty

Tato kapitola se krátce zmiňuje o církevních dokumentech vydaných ve 20. století, zabývajících se instrukcemi pro církevní hudbu a hudbou v posvátné liturgii.

Z církevních dokumentů minulého století, které se zaměřovaly na hudbu a zpěv při liturgii, vybíráme tři nejdůležitější: Motu proprio *Tra le sollecitudini* papeže Pia X. (1903), šestou kapitolu z Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, vydané II. vatikánským koncilem v r. 1963 a upřesňující instrukci Posvátné kongregace obřadů *Musicam Sacram* (1967), která navazuje na předcházející dokument.⁵

Ve všech vybraných textech najdeme zásady, kritéria a požadavky pro zpěv a doprovod nástrojů při bohoslužbě. Zatímco první dokument představuje oficiální náhled katolické církve na liturgickou hudbu ve starší vývojové etapě liturgie, další dokumenty náleží již k období, které hluboce poznamenala liturgická reforma II. vatikánského koncilu, platná dodnes.

Motu proprio Tra le sollecitudini

Svatý pontifik Pius X. (papežem v letech 1903 – do své smrti 1914) se vyjadřuje v dokumentu o tom, že je třeba věnovat náležitou pozornost posvátné hudbě, která je „nedílnou součástí slavné liturgie, podílí se na jejím všeobecném cíli, jímž je oslava Boha a posvěcení a vzdělání věřících.“ V Motu proprio Pius X. pokládá za nejvyšší vzor chrámové hudby gregoriánský chorál, který nejlépe odpovídá požadavkům pravé liturgické hudby. Dále připouští, že uvedené vlastnosti má i klasická polyfonie. Zpěvy vycházejí z latinských textů církevních hymnů, modliteb a úryvků Písma Svatého, přičemž se drží jejich přesného znění bez pozměňování či přehazování slov. Vyloučeny nejsou ani zpěvy moderního slohu, nesmí mít ovšem světský charakter. Pius X. reagoval na přelomu 19. - 20. stol. spíše na situaci v Itálii a Římě samotném. Střední a Západní Evropa se svou tradicí užívání katolické duchovní písně v národních jazycích i při liturgii vyvíjela poněkud jinak.

---

⁵ Z dalších církevních dokumentů vztahujících se k tomuto tématu lze uvést encykliku papeže Pia XII. o posvátné hudbě *Musicarum sacrarum disciplina* (1955), *Apoštolský list papeže Jana Pavla II. k 60. výročí Konstituce Sacrosanctum Concilium o posvátné liturgii* (2003) a několik vyjádření papeže Benedikta XVI. nacházejících se v různých dokumentech.

Kromě melodií, příslušejících knězi a přísluhujícím u oltáře, v gregoriánském zpěvu bez jakéhokoli doprovodu, připadá všechen ostatní liturgický zpěv sboru kleriků. Proto zastupují kostelní zpěváci církevní sbor, i když se jedná o zpěváky - laiky. Z toho vyplývá, že hudební skladby, jež přednášejí, mají z větší části zachovávat ráz hudby sborové. Ačkoli je důraz kladen na gregoriánský chorál, může se využívat k doprovodu zpěvu varhan. Varhany mají zpěv věřících podírat a nikdy ho nesmí potlačovat. Jiných nástrojů je možno užívat jen v některých jednotlivých případech se zvláštním povolením ordináře. Ve zmíněném dokumentu vyhláší papež Pius X. zásadu dobré formy, již vyjadřuje tvrzení, že žádná hudba nemůže být určena pro slavení liturgie, není-li „*opravdovým uměním, schopným mít onu účinnost, které chce církev dosáhnout, tím, že zařazuje do své liturgie umění tónů.*“

I novější hudba může nabídnout díla takové kvality a vznešenosti a podílet se tak na liturgickém slavení.⁶ Avšak musí odpovídat svým specifickým požadavkům, tedy plně srůstat s texty, být v souladu s liturgickou dobou a s úkony prováděnými při obřadu.⁷

Sacrosanctum Concilium

Na II. vatikánském koncilu zasedali církevní otcové v letech 1962–1965. Druhý vatikánský koncil svolal papež Jan XXIII. (pontifikát 1958–1963). Během projednávání papež zemřel a do čela katolické církve nastoupil Pavel VI. (1963 – do své smrti 1978). Koncil přinesl důležitou liturgickou reformu, během níž se dostalo pozornosti i liturgické hudbě. K hudbě v liturgii se vyjadřuje koncilní Konstituce *Sacrosanctum Concilium*. „*Liturgická hudba bude tedy tím posvátnější, čím těsněji bude spjata s liturgickým děním, ať vroucnějším vyjádřením modlitby nebo sjednocením srdcí, ať tím, že posvátným obřadům dodá slavnostnější ráz. Přitom církev schvaluje všechny formy pravého umění, pokud mají náležité vlastnosti, a přijímá je do liturgie.*“

Sacrosanctum Concilium dále podporuje hudební tradice jednotlivých národů. Formy odlišného rázu by ale přeci jen měly být podřízeny hlavním rysům posvátné hudby. Nikdo z jiného národa by totiž neměl mít při poslechu této hudby nepříznivý

---

⁶ Srov. *Motu Proprio Tra le sollecitudini sv. Pia X.* (o posvátné hudbě), 1903 [online], 2009 [cit. 2012-12-10] Dostupné na WWW: <http://www.vendee.cz/texty/o_posv_hudbe.html>

⁷ Srov. *Chirograf Jana Pavla II. ke 100. výročí Motu proprio „Tra le sollecitudini“ o posvátné hudbě.* Psalterium 2009, roč. 3, č. 5

dojem. Stejně jako v předchozím dokumentu jsou varhany rovněž pokládány za majestátní nástroj, jenž podpírá zpěv věřících. Doprovod zpěvu za pomoci jiných nástrojů je možný, musí být ovšem ve shodě s důstojností chrámu a skutečně přispívat k duchovnímu povznesení věřících. Díla hudebních skladatelů mají být určena nejen pro velké sbory, ale i pro sbory menší. Jejich důležitým posláním je povzbuzovat věřící k aktivní účasti při bohoslužbě.⁸

Musicam Sacram

Dokument *Musicam Sacram* vznikl v době pokoncilní. Doplnuje předchozí dokument a tvoří pokračování dřívější instrukce *Posvátné kongregace obřadů*. Obsahuje hlavní směrnice církevní hudby, které od vydání dokumentu (1963) přetrvávají dodnes. Lidový zpěv je podporován, neboť liturgické úkony se tak stávají výraznějšími a modlitba shromáždění o to více prožitou. V tomto smyslu napomáhá ke spoluúčasti věřících i střídání lidového zpěvu se sborovým. Velmi slavnostní chvíle nastává tehdy, když při posvátných obřadech vyjadřuje celá obec svou víru a zbožnost zpěvem. Lid by měl rozumět aklamacím⁹ i odpovědím knězi, odpovědím při prosbách aj. *Musicam Sacram* vyzdvihuje důležitost služebné funkce chóru, chrámového sboru a scholy cantorum. Tyto mají podporovat činnou účast věřících na zpěvu dle výběru druhů zpěvu. „*Chrámové sbory a scholy cantorum at' existují a at' jsou pilně podporovány hlavně při katedrálách a jiných větších kostelích i v seminářích a řeholních studijních domech. Stejně scholy, třebas i malé, at' se zřídí vhodným způsobem i při menších kostelích.*“

V první řadě by se měl výběr hudby vztahovat na nově stanovená kritéria, teprve na druhém místě může být zařazena ostatní hudba. Nová díla církevní hudby se mají přizpůsobovat zásadám a směrnicím. Proto „*at' mají pečovat pravé církevní hudby a at' je mohou zpívat nejen velké pěvecké sbory, nýbrž at' se hodí i pro menší scholy a podporují činnou účast celé obce věřících.*“ Skladby, které neodpovídají požadavkům a

---

⁸ Srov. Konstituce o posvátné liturgii, *Sacrosanctum Concilium*, 1963 [online] [cit. 2012-12-10]. Dostupné na WWW: < http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.htm >

⁹ hlasité přitákání shromážděných věřících při liturgii

přiměřenému pastoračnímu duchu liturgických úkonů lze hrát při pobožnostech, zejména při bohoslužbě slova.¹⁰

Shrnutí požadavků liturgické hudby

Shrneme-li požadavky vyplývající z dokumentů uvedených výše, hudba musí být posvátná, tedy zbavená veškeré svěskosti, musí být umělecky kvalitní a musí být všeobecná. Kvalitní mohou být i novější skladby. Ty však musí plně respektovat liturgické texty, být v souladu s jednotlivými částmi liturgie, jejími úkony při obřadu a podporovat aktivní účast věřících na zpěvu. Zároveň hudební doprovod musí být v rovnováze s textem písně nebo skladby. Hudba v liturgii je spjata s tím, co se při ní odehrává. Každému národu je sice povoleno užívat zvláštních forem při církevních skladbách, ale přece jen jsou podřízeny zvláštním rysům posvátné hudby takovým způsobem, aby nikdo z jiného národa neměl při poslechu těchto skladeb nepříznivý dojem.

Tyto požadavky se vztahují na hudbu v liturgii, ne však mimo ní. Ve společenství mládeže a dětí lze hrát i skladby duchovního rázu, které rovněž chválí a oslavují Boha, ale svými texty a uměleckou kvalitou přímo nesplňují požadavky zmíněné výše. Přesto by měly mít tyto písně dostatečnou uměleckou úroveň.

---

¹⁰Srov. Posvátná kongregace obřadů, *O hudbě v posvátné liturgii - Musicam sacram*, 1967 [online] [2012-12-10]. Dostupné na WWW: < http://www.sdh.cz/sdh_html/archiv/mus-sac.htm >

Direktorium pro mše s dětmi

Jiné předpisy se vztahují na mše s dětmi. Direktorium pro mše s dětmi obsahuje méně přísná pravidla nejen kvůli tomu, aby se děti aktivně účastnily bohoslužeb, ale také aby lépe rozuměly liturgickému dění. V této části jsou krátce rozebrány kapitoly monografie *Eucharistické modlitby* s názvem *Příprava dětí na slavení eucharistie*, dále *Slavení mše pro dospělé s účastí dětí*. Hlavně se však zaměříme na *Slavení mše pro děti s účastí menšího počtu dospělých* - kapitolu, která tvoří důležitou část této práce. Direktorium vzniklo v roce 1973 a je doplňkem Všeobecného úvodu k Římskému misálu.¹¹

Po II. vatikánském koncilu se přemýšlelo nad tím, jak dosáhnout větší účasti dětí na liturgii. Předseda *Rady pro uskutečnění liturgické konstituce* na první biskupské synodě v Římě prohlásil, že se nejedná o „*vyvinutí nějakého speciálního ritu, nýbrž o zachování, zkrácení nebo vypuštění určitých prvků a výběr vhodnějších úryvků textů.*“ Dokument vypracovala Kongregace pro bohoslužbu, podílela se na něm řada kompetentních mužů a žen ze všech národností.

Cílovou skupinu direktoria tvoří děti, které ještě nedosáhly předpubertálního věku. Nevztahuje se na děti duševně, ani tělesně postižené, pro něž jsou nutná zvláštní přizpůsobení.¹²

Příprava dětí na slavení eucharistie

Při přípravě dětí na slavení eucharistie jsou zvláště důležití vychovatelé, učitelé náboženství i celá křesťanská rodina. Prvním velkým krokem v křesťanském životě dětí, kdy si dítě již částečně uvědomuje smysl mše a úkonů při ní, je první svaté přijímání. Rodina zprostředkuje dětem lidské a křesťanské hodnoty, které jsou obsaženy v základech eucharistické slavnosti. Řadíme mezi ně pozdravení, společnou činnost, schopnost naslouchání, prosbu o odpuštění, odpuštění, projev vděčnosti, zkušenost symbolických úkonů a společné hostiny. Křesťanské obce, v nichž děti žijí, mají také odpovědnost za církví pokřtěné děti. Patřičné místo zaujímá mešní katecheze, která má směřovat k přiblížení významu mše dětem, a to i ve vztahu k životu s církví.

---

¹¹ Srov. Liturgická komise Biskupské konference. *Eucharistické modlitby*. Olomouc : Maticе cyrilometodějská, 1992.

¹² Srov. tamtéž, str. 10

Zvláštní pozornost přísluší katechezi k přípravě na první svaté přijímání. Při této svátosti jde o plné začlenění dětí do Těla Kristova. Děti se podílejí na hostině - na slavení eucharistie ve společenství.¹³

Slavení mše pro dospělé s účastí dětí

Na mnoha místech se na mši scházejí dospělí lidé se svými ratoolestmi. Na takové mši bývá vyšší počet dospělých a nižší počet dětí. Při mši mohou děti prožívat svědectví víry dospělých jedinců, ale mohou být nábožensky obohaceni samy díky úloze dětí ve společenství. Pokud přijdou děti s rodinou či příbuznými, bývá jejich prožívání hlubší, resp. podporuje se křesťanský duch rodiny. V některých farnostech bývají malé děti, jež nechtějí, nebo se nemohou účastnit mše, v jiné části kostela, ve které jsou svěřeny do opatrovnickví. Obvykle přicházejí na závěrečné požehnání.

Děti by se neměly cítit při mši přehlíženy. Na jejich přítomnost kněz bere ohled např. tím, že je přímo osloví na konci mše či v průběhu homilie. Děti se mohou na takové mši účastnit přinášení darů, zpěvu apod.¹⁴

Slavení mše pro děti s účastí menšího počtu dospělých

Mešní slavnosti musí vést děti ke mši obecné, při které se shromažďuje farnost v neděli. To znamená, že by nemělo dojít, při žádném přizpůsobení z důvodu věku, ke zcela osobnímu ritu. Bohoslužba může být slavena i ve všední den a to s menším nebezpečím jednotvárnosti, pokud se nekoná denně. Obvykle se mše svatá slaví v chrámu. Pokud v chrámu není část prostoru vyhrazena pro děti, ve kterém se mohou volně pohybovat v souladu s požadavky živé liturgie, měla by se mše konat mimo chrámový prostor.

Klade se důraz na co největší zapojení dětí při bohoslužbě. Děti mohou zpívat ve sboru, hrát na nástroje, číst čtení a prosby, odpovídat na otázky při promluvě, přinášet obětní dary k oltáři a provádět další podobné úkoly. Kněz by si měl na dětskou mši připravit takovou promluvu, aby děti lépe pochopily obsah čtení a evangelia. Přitom se má kněz vyhnout dětinskosti. Jednotlivé formulované výzvy mohou dětem pomáhat k vnitřní spoluúčasti, např. ke kajícímu úkonu, modlitbě *Otče náš*, k modlitbě nad dary, pozdravení pokoje a k přijímání.

---

¹³Srov. tamtéž, str. 11-12.

¹⁴ Srov. tamtéž, str. 12-13

Zpěv má v liturgii veliký význam, a proto by se měl zvláště u dětí podporovat. Při zpěvu ordinária nemusí být dbáno na totožnost zpívaných textů s liturgickými. K doprovodu zpěvu se může využívat i jiných nástrojů než varhan a užitečné jsou především tehdy, když na ně hrají děti. Mohou tak posloužit nejen k podpoře zpěvu lidí, ale i k hlubokému zamyšlení dětí nad obsahem zpívaného textu. Ovšem je třeba dbát na to, aby hudba v kostele děti příliš nerozptylovala, ale vedla spíše ke zbožnosti. Reprodukovaná hudba může při mši zaznít ve shodě s pokyny biskupských konferencí.

Přípravě na mši pro děti náleží jistá pečlivost. Podílejí se na ní společně dospělí s dětmi, které plní při mši určité úkoly. Děti se mohou podílet i na úpravě oltáře, mešního prostoru, při chystání kalicha apod. Rovněž průvod dětí s dary podtrhuje smysl a význam přípravy darů. Jestliže je liturgie prostoupena viditelnými prvky, např. použitím obrázků, ilustrací samotných dětí či jiných znázornění úkonů prováděných při mši, slouží tyto prvky k navození meditace a rozjímaní u dětí. Při mši se pamatuje na ticho v patřičných místech. Základní struktura mše se neporušuje, ani nedochází k žádnému přizpůsobení určitých textů dětem, např. u aklamací a u odpovědí na pozdrav kněze. Aklamace je vhodné spíše zpívat, protože děti mohou při zpěvu více porozumět jejich obsahu, např. zpívané prosby, které vymyslí děti, mohou být doprovázeny stejnou melodií.

Pokud jsou stanovená čtení v neděli či ve všední dny dětem těžko pochopitelná, mohou být vybrána dvě nebo jen jedno čtení, které je vzato z evangelia. Velký význam má eucharistická modlitba, jež tvoří vrchol celé mešní slavnosti. Pro porozumění dětí velice záleží na způsobu pronášení modliteb a na podílení se dětí na aklamacích během bohoslužby. Na konci mše je vhodné krátce a výstižně shrnout, co v kostele děti slyšely. Na úplný závěr kněz požehná se znamením kříže.¹⁵

---

¹⁵ Srov. tamtéž, str. 13-19.

Kritiky moderní křesťanské hudby

Diskuze o nově vzniklých hudebních žánrech, řadících se mezi křesťanskou hudbu užívanou v liturgii, obvykle nalézáme v rozhovorech se zastánci i odpůrci tohoto typu duchovní hudby, např. v časopisech, zabývajících se liturgickou hudbou, nebo na mnohých internetových serverech.

Negativní kritika

Velice diskutovaným tématem v této oblasti byl hudební doprovod při bohoslužbě u příležitosti papežské návštěvy ve Staré Boleslavi, která se konala 28. 9. 2009. Při této velkolepé události zazněla současně klasická i moderní hudba. Na jejím hudebním doprovodu se podílely klasické chrámové pěvecké sbory: Tábořský chrámový sbor, Svatohorský chrámový sbor, Pěvecký sbor Slavík spolu s moderními křesťanskými kapelami SBM a Credenc.¹⁶ Výsledné provedení hudby vyvolalo řadu ohlasů a kritik, vyjadřujících se k obsahu, formě a provedení písní.

Někteří mladí lidé, angažující se v oblasti liturgické hudby, napsali *Otevřený dopis mladých lidí všeho věku o liturgii*. Dopis podepsalo téměř 800 lidí. V dopise se pozastavují nad hudební složkou doprovázející Eucharistickou liturgii, kterou celebroid sám bývalý papež Benedikt XVI. Cíl liturgie, tedy oslava Boží a posvěcení věřících, není dle jejich názorů, plněn za užití hudebních stylů jako bigbítu, folku či popu. Dobré technické provedení s pouhým dosazováním zbožných textů a vyzdvihováním těchto hudebních stylů jako výrazového prostředku nevede k usebranosti a prožití hlubokého mystéria Nejsvětější oběti. Tato líbivá a povrchní hudba v podstatě nevede ke zbožnosti - nepřivede lidi blíže k Bohu. Jsou přesvědčeni, že k Bohu lidi přivede láska a svatost, což v laciné líbivé hudbě nenalézají. Lidí, milujících kvalitní duchovní hudbu je i mezi mladými v církvi mnoho, podepsaní proto nejsou spokojeni se škatulkováním (mladý = „kytarák“). Odkazují se také na P. Tomáše Halíka, působícího v kostele u nejsv. Salvátora v Praze, který říká, že mládež není jen masa oplývající průměrným intelektem, ale že mezi nimi jsou také lidé velmi vzdělaní s vytříbeným vkusem. Mladí, kteří podepsali tento dopis, by se k této hudbě nevyjadřovali, kdyby bývala používána mimo liturgii. Dále se pozastavují nad tím, proč

---

¹⁶ Srov. REGENDOVÁ, K. *Hudba při mši ve Staré Boleslavi* [online], 2009 [cit. 2013-5-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.navstevapapeze.cz/clanky/Hudba-pri-msi-ve-Stare-Boleslavi.html>>

se písňě nevztahují ke sv. Václavu, z jehož slavnosti byl mešní formulář a také nad rockovým ztvárněním žalmu. Smyslem dopisu je na příkladě této bohoslužby poukázat na tristní stav liturgické hudby v některých českých společenstvích a požádat o nápravu.¹⁷

K formám liturgické hudby se vyjadřují oba bývalí papežové. Jejich oficiální vyjádření jsou spíše obecného charakteru a, i když jsou otevřena různým hudebním žánrům a různým hudebním nástrojům, přesto zdůrazňují potřebu důstojnosti a skutečného umění.

Problém v oblasti liturgické hudby formuluje v roce 2003 Jan Pavel II. „*Význam kategorie „liturgická hudba“ byl v současnosti rozšířen natolik, že zahrnuje repertoár, který nemůže vstoupit do slavení liturgie, aniž by znásilňoval jejího ducha a její pravidla.*“ Prostředí liturgické slavnosti by se nemělo stát laboratoří, kde se provádí experimenty, nebo skladby vybrané bez pozorného prověřování.¹⁸

Benedikt XVI. jakožto bývalý kardinál Josef Ratzinger ve své knize *Duch liturgie* shrnuje tři kritéria v oblasti církevní hudby. První z nich říká, že je liturgická hudba postavena na biblických a liturgických textech. Druhé praví, že se jedná o hudbu usměrňující a povznášející nitro člověka - hudbu duchovní. Na druhé straně se vyhýbáme nepřijatelné hudbě, která strhává člověka do pouhého smyslového opojení. Třetí kritérium uvádí do společenství svatých, které přesahuje prostor a čas. Každé skutečné umění je přiblížením se k pravému Umělci - Ježíši Kristu.¹⁹

Dále se vyjadřuje k liturgickému zpěvu v Posynodální apoštolské exhortaci s názvem *Sacramentum Caritatis*. „*Píseň je projevem radosti a uvážíme-li to hlouběji, projevem lásky. Boží lid shromážděný k celebrování zpívá Boží chválu. Církev ve své dvoutisícileté historii vytvořila a dosud vytváří hudbu a zpěvy, jež představují dědictví víry a lásky, které se nesmí ztratit. Nelze říci, že v liturgii jsou všechny zpěvy stejně dobré. V této souvislosti je nutné vyhýbat se neurčitým improvizacím nebo zaváděním hudebních žánrů, které neberou ohled na smysl liturgie. Zpěv musí být jakožto liturgický prvek zapojen do vlastní formy slavení. A proto všechno v textu, v melodii, a*

---

¹⁷ Srov. *Otevřený dopis mladých lidí všeho věku o liturgii*. Psalterium, 2009, roč. 3, č. 5

¹⁸ Srov. *Chirograf Jana Pavla II. ke 100. výročí Motu proprio „Tra le sollicitudinini“ o posvátné hudbě*. Psalterium 2009, roč. 3, č. 5

¹⁹ Srov. RATZINGER, J.: *Duch liturgie*. Brno : Barrister & Principal 2006, str. 119–138.

v provedení musí odpovídat smyslu slaveného tajemství, částem obřadu a liturgickým dobám.“²⁰

V časopise pro duchovní hudbu *Psalterium* můžeme nalézt také řadu názorů na moderní křesťanskou hudbu od různých spisovatelů a lidí, zabývajících se liturgií. Texty se opírají o příspěvek s názvem *Posvátnost v hudbě*, který se skládá ze 4 současných textů, pohlížejících na hudbu při liturgii z různých hledisek a na různých úrovních. Vybíráme jeden, který úzce souvisí s textem zmíněným výše.

Autorka Františka Jirousová se narodila roku 1980. Studuje filozofickou fakultu UK. Tato spisovatelka je dcerou známého českého básníka Ivana Martina Jirouse. V Praze pracuje také jako archivářka v samizdatové knihovně Libri prohibiti²¹ Ve svém příspěvku tvrdí, že vhodnost křesťanského folku je nesprávně obhajována jeho popularitou - líbivostí, schopností rychle vyvolat radostné pocity. Tento pocit možná nevyvěrá z duchovního prožitku, nýbrž zůstává jen lidským pocitem. Málo posvěcuje člověka, nevede ho tak k oslavě Boha, není tedy pravým uměním. Tento lidský pocit energie nebo akce může vztah k Bohu zkreslovat či dokonce umenšovat. Tvrdí dále, že „*každé duchovní umění má schopnost duši otevřít a dát ji nahlédnout nad sebe sama.*“ Nemůžeme Bohu předkládat písně zaměřující se čistě na lidskou stránku, nemůžeme mu nabízet světské popěvky. V krkolomných textech, např. v písni: *Otevřete brány hradeb kamenných* s refrénem. To kvůli králi, králi, naprav každý cestu, cestu křivou, cestu zlou ... si přece nepředstavíme uctivé uvítání vítězného Krista. Autorka v těchto slovech nenachází Boží oslavu. „*Právě hudba, jako nejsubtilnější umění, je schopná vyjádřit obrovskou šíři všech pocitů, pro které slova ani nemáme.*“ Tato vlastnost přísluší také křesťanské hudbě. U mnoha písní spadajících do křesťanského folku by se hudebníci shodli, že postrádají uměleckou kvalitu. Melodie by měla přesvědčit o duchovním obsahu už samotná, ne být pouze podložena textem s náboženskou tematikou. Požadavek duchovnosti splňují např. Dvořákovy Biblické písně, což jsou zhudebněné žalmy.

---

²⁰Srov. *Sacramentum caritatis, 2. díl, první část* [online], 2007 [cit. 2013-5-06]. Dostupné na WWW: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=7642>>

²¹Srov. Portál české literatury, *Autoři, Františka Jirousová* [online], 2012 [cit. 2013-2-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.czechlit.cz/autori/jirousova-frantiska/>>

Pozitivní kritika

Josef Ratzinger vnímá k tématu vzniku nové liturgické hudby dvě cesty, které se v různé míře v činnosti DCŽM²² projevují: ostrůvky duchovního života, interakce mezi duchovní a liturgickou hudbou.

„Nabízí se ale otázka: Lze doufat – lidsky řečeno, že jsou zde ještě nějaké otevřené možnosti pro novou tvorbu? A jak se to uskuteční? Na první otázku lze v podstatě snadno odpovědět, protože pokud tento antropologický obraz je (na rozdíl od jakéhokoliv jiného) nevyčerpatelný, tak se tu otevírají pro uměleckou výpověď stále nové možnosti, a to tím více, čím živěji odpovídá duchu té které epochy. Avšak právě v tomto tkví obtížnost druhé otázky. V naší době víra jakožto důležitá síla ve veřejném životě značně ustoupila. Jak se tedy má stát tvořivou? Není všude zatlačena jen do pozice pouhé subkultury? Na to by se mělo odpovídat, že alespoň v Africe, Asii i Latinské Americe se můžeme nadít nového rozkvětu víry, ze kterého mohou vyrůst také nové kulturní podoby. Ale ani v západním světě by nás slova o subkultuře neměla strašit. V kulturní krizi, kterou právě prožíváme, může nová očištěná a sjednocující kultura vyrůst jedině z ostrůvku duchovního usebrání. Tam, kde se víra nově probouzí v živých společenstvích, tam se již ukazuje, jak se křesťanská kultura začíná znovu vytvářet, jak společné zážitky inspirují a otevírají nové cesty, které jsme dříve vidět nemohli. F. Doppelbazer oprávněně poukazuje na to, že pravá liturgická hudba mívá často, a to ne náhodně, charakter pozdního skladatelského díla a předpokládá určitou zralost. V této souvislosti je přitom důležitá existence předpokojů na jedné straně lidové zbožnosti a její hudby a duchovní hudby v širším slova smyslu na straně druhé, která má být neustále v plodné interakci s hudbou liturgickou. Ty jsou hudbou liturgickou oplodňovány a tříbeny, na druhé straně připravují její nové směry. Z jejich volnějších forem vyžívá to, co může později vstoupit do bohoslužby všeobecné Církve. Zde je také pole, na kterém si skupina může vyzkoušet svoji kreativitu v naději, že její plody mohou jednou patřit celé Církvi.“²³

---

²² Diecézní centrum života mládeže

²³ Srov. RATZINGER, J.: *Gesammelte Schriften 11 – Theologie der Liturgie*. Freiburg – Basel – Wien : Herder 2010, str. 545–546.

Jan Pavel II. se vyjadřuje k novým hudebním formám také kladně s přihlédnutím na to, zda jsou splněna kritéria, která jsou součástí obsahu výše zmíněných dokumentů. „Protože církev vždycky uznávala a podporovala pokrok v umění, nesmí překvapovat, že kromě gregoriánského zpěvu a polyfonie připouští k liturgickým slavnostem také modernější hudbu, jen když respektuje jak liturgického ducha, tak pravé hodnoty umění.“ Přesto, že v dokumentu *Motu proprio Tra le sollecitudini* papež Pius X. bez váhání vyzdvihuje píšťalové varhany jako tradiční hudební nástroj, musí se brát úvahu skutečnost, že současné skladby odlišné hudební formy mají také svou důstojnost. Je potřeba zamyslet se nad tím, aby užívané nástroje byly vhodné pro posvátné užívání, odpovídaly důstojnosti chrámu a podporovaly zpěv věřících.²⁴

Nástroje užívané k doprovodu zpěvu při liturgii

Doprovod křesťanských písní z řad moderní tvorby využívá, kromě píšťalových varhan i jiných dechových nástrojů, dále nástrojů strunných a bicích. Vystává otázka, zda existují vyloženě nevhodné nástroje k doprovodu zpěvu při liturgii.

Dle P. ThDr. Jana Balíka, ředitele Sekce pro mládež ČBK, se musíme při posuzování vhodnosti a nevhodnosti nových hudebních žánrů či nástrojů k doprovodu zamyslet, zda se jedná o hudbu vycházející z autorova setkání s Bohem. Existují moderní styly, jež jsou vytvářeny jen za účelem ovládnutí posluchače a odporují křesťanskému duchu (např. black metal, heavy metal, esoterická hudba). Pro takové hudební směry není v liturgii místo. Existují však i moderní styly, které jsou nositeli pravého duchovního poselství.

Varhany jsou úctyhodným nástrojem, který je po staletí využíván k doprovodu bohoslužebných zpěvů a nadále zůstává majestátním nástrojem variabilitou zabarvení a hlasů při zpěvu. Samozřejmě, že kytary nemohou tento nástroj vytlačovat. Určitý druh zpěvu spojený s kytarami a bicími by se měl stát také součástí bohoslužeb. Jakákoli jednostrannost není na místě. Vyzrálost věřících se ukazuje přijetím obou typů hudby.²⁵ Při zvažování výběru nástroje k doprovodu určitého stylu liturgické hudby, je nutné se orientovat na skupinu, s kterou je bohoslužba cíleně sloužena. Varhany se, dle mého

²⁴ Srov. *Chirograf Jana Pavla II. ke 100. výročí Motu proprio „Tra le sollecitudini“ o posvátné hudbě*. Psalterium 2009, roč. 3, č. 5

²⁵ Srov. MALÝ, V. Křesťan a hudba. *Tón* [online], 1992, č 0, s. 13 [cit. 2012-12-20]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/casopis-ton>>

názoru, hůře uplatňují při dětských mších. V mohutném zvuku varhan se mohou děti těžko orientovat, proto je vhodnější užívat při mši s větším počtem dětí takové nástroje, u kterých děti pochyty snadněji melodii a budou se tak moci aktivně zapojit do zpěvu.

Jak se tedy dívat na moderní křesťanskou hudbu v liturgii za využití kytary či jiných nástrojů kromě zmíněných povolených varhan? Kytaru můžeme používat, když jsou splněny podmínky liturgické hudby a když je to vhodné pro konkrétní událost, např. mše s dětmi, s mládeží. Liturgická hudba by se měla bezesporu ubírat cestou kvality a pravého umění v různých uměleckých směrech. Přílišná jednostrannost není tak obohacující. Patří mezi ně např. banalizace a desakralizace v rockové hudbě, nekvalitní hudební provedení, umělecká kvalita bez ducha, odmítání jednoho směru jen proto, že nevyhovuje knězi či některým z účastníků bohoslužeb. „*Církev není zkamenělinou, ale živým organismem. Proto se nesmíme obávat hledat nové cesty a zároveň si vážit osvědčeného a životem církve pověřeného.*“²⁶

V církevních dokumentech nalezneme jasné vymezení pravidel, která určují, které nástroje a za jakých podmínek je možné použít k doprovodu zpěvu při liturgii. Jednotlivé nástroje však, kromě píšťalových varhan, v dokumentech vyjmenovány nejsou. Ostatní nástroje mohou být při liturgii dovoleny pouze se souhlasem příslušného ordináře, který se řídí podle předpisu platného biskupského ceremoniálu. Rozhovory mezi laiky, o vhodnosti použití konkrétních nástrojů při liturgii, se ještě nedostaly ke konečnému konsensu. V rámci polemiky, jaké nástroje jsou vhodné k doprovodu zpěvu při liturgii, se můžeme inspirovat Písmem Svatým, ve kterém nalezneme zmínku o citerách, harfách, bubnech, cimbálech (Žalm 150 – Chvalte Boha v jeho svatyni). Problém v řešení této otázky je, „*že to není samotný hudební nástroj, který je špatný, nevhodný či bezbožný a Bohem zapovězený, ale je to spíše srdce hudebníka, který na něj hraje. Vždyť stejně tak jako jedněmi ústy můžeme chválit a proklínat Boha, stejně tak je to i s použitím nástroje.*“²⁷

---

²⁶ Srov. BALÍK, J. *Kytara při mši svaté*. Psalterium, 2008, roč. 2, č. 4, str. 8-9.

²⁷ Srov. *Křesťanský rock-spojenec nebo nepřítel? Díl 2*. Dostupné na WWW: <<http://www.poutnici.com/clanek.php?clanek=182>>

Většinu dnešních mladých lidí přitahuje právě rytmická hudba s využitím kytar, bicích, elektronických nástrojů a dalších, které podporují hudební vyžití mládeže. „*Tuto hudbu považují za svou řeč a není proto možné jim tuto řeč brát, nebo ji dokonce v kostele zakázat.*“²⁸ Hudba se realizuje v různých církvích nejen v chrámovém prostředí. Moderní křesťanskou hudbu můžeme slyšet zejména na ekumenických setkáních mládeže, na celostátních setkáních či na světových dnech mládeže, které se konají jednou za dva roky ve větších městech světa.

V současné době se připravuje dokument o často diskutované rytmické liturgické hudbě, na kterém se budou podílet členové Sekce pro mládež ČBK ve spolupráci s odborníky v liturgii, muzikology a lingvisty. Návrh dokumentu má podpořit kvalitu nových hudebních žánrů a podnítit vznik v této oblasti nových, liturgii odpovídajících písní.²⁹

---

²⁸ Srov. BUČEK, M. *Duchovní hudba 20. stol.* Brno : MU, 1999. ISBN 80-210-2169-1. str. 49

²⁹ *Příprava dokumentu ČBK o rytmické liturgické hudbě* [online] [cit. 2013-5-20]. Dostupné v PDF: <http://www.varhany.org/aktuality/rytm_lit_hudba.pdf>

Nástin vývoje populární křesťanské hudby

V této kapitole odpovídáme na otázku, kam až sahají kořeny moderní křesťanské hudby, jak se postupně utvářela do dnešní podoby ve světě a jak se šířila u nás v tehdejší Československu. Kapitola není příliš orientována na konkrétní jména a názvy, jde spíše o obecné informace.

Vývoj populární křesťanské hudby ve světě

Černošské spirituály

Základ moderní křesťanské hudby sahá bezesporu už do období amerického kolonialismu. Černošští otroci zpívají své duchovní písně, tzv. spirituály. Tyto afroamerické písně s křesťanským poselstvím lze zařadit do první poloviny 17. století.

Spirituály inspirovány poselstvím Ježíše Krista a evangelií Nového Zákona reflektovaly životy otroků. Jednalo se o projevy modlitby nad drsnými nelidskými podmínkami jejich práce, o sdílení tvrdých životních podmínek otroka. Spirituály jsou skladby pro více hlasů, které se postupem času vnášely do nových hudebních žánrů. Vliv získaly zejména po zrušení otroctví roku 1865.³⁰

Gospel

Počátky vzniku dalšího typu duchovní hudby amerických černochoů – gospelu - řadíme do prvních tří desetiletí 20. století. V tomto období nastal přechod od spirituálů ke gospelu. Slovo gospel pochází z angličtiny a znamená evangelium (radostná zvěst). Od spirituálů se gospels odlišují tím, že jsou dílem jednoho člověka, nevztahují se k politické situaci, ale jde spíše o vyjádření radosti nad vlastním obrácením se k Bohu. Tyto písně sdělují osobní vztah s Bohem, zpívají o Boží lásce. Mezi typické znaky gospelů patří technika call response („dialog“ mezi předzpěvákem a ostatními) a jednohlasý zpěv doprovázený tleskáním, dupáním či luskáním do rytmu skladby.³¹ Za zmínku stojí jméno nejvýznamnějšího představitele tohoto období Charlese Alberta Tindleyho, jenž přidal do svých skladeb prvky jazzu a blues. Dále se využívají

³⁰ Srov. ŠUPOL, P. *Křesťan a hudba, Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. 2. vyd. Olomouc : Kartuziánské nakladatelství Brno, 2010. ISBN 978-80-86953-62-5. str. 31-32

³¹ Srov. Gospel train. *Vývoj gospelu* [online] [cit. 2013-5-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.gospeltrain.cz/index.php?ID=vyvoj&group=spiritual>>

k doprovodu gospelů hudební nástroje jako klavír, tamburína nebo kytara. V 70. letech se začaly přidávat další hudební nástroje - baskytara, elektrická kytara, Hammondovy varhany a bicí. Postupem času vznikala gospelová kvarteta a sbory. Tyto africké hudební prvky položily základy jazzu a blues na počátku 20. století.³²

Další hudební žánry

Mezi další hudební žánry spojené s křesťanskou tematikou, hledající své místo hudební scény 20. století, patří již zmiňovaný jazz, blues, ale také rhythm & blues, rock'n'roll, soul, rock, country. Tyto hudební žánry se mezi lidmi velmi brzy rozšířily.

Hudba reagovala na období 50. a 60. let, kdy byla sice účast na bohoslužbách velmi vysoká, ale život mnohých věřících zůstal nezměněn, protože chození do kostela bylo součástí buržoazního životního stylu bez žité víry. Velkou roli také sehrál příklon k racionalismu, který vyzdvihoval vědu a popíral vše, co nemůžeme vnímat smysly a dokázat rozumem. Společnost nenabízela člověku odpovědi, mladí lidé toužili po transcendentální zkušenosti. Rock'n'roll toužil po nezávislosti, snažil se protestovat proti pokrytectví, konzumní společnosti a materialismu. Rovněž se bouřil proti jakékoli autoritě, ať už politické či náboženské. Některé rock'n'rollové písně hovořily o zážitcích ve stavu drogového opojení a v podstatě tyto látky propagovaly. V této době vznikalo hnutí hippies, jež volalo po návratu k ztraceným hodnotám, kdy si lidé mají vyjadřovat lásku, navzájem si být bratry a sestrami. Nejenom drogy však přivedly umělce na další negativní cestu v podobě využití okultismu a uctívání satana v hudbě.

Koncem 60. a začátkem 70. let se postoj křesťanů k populární hudbě posunul k lepšímu. Našli se takoví lidé, kteří věřili, že hudba je darem od Boha a že negativní stránku do hudby vnesl člověk. Někteří interpreti využívali k vyjádření své víry rock'n'roll, ovšem tentokrát s křesťanským duchovním podtextem. Takovým průkopníkem se stal např. Larry Norman. Nepatřil k těm, kteří jen použili hudební žánr, ke kterému přidali křesťanský text, ale stal se uznávaným skladatelem a hudebníkem, který ovlivnil pozdější generace známých umělců, jako např. Bob Dylan, U2, Cliff Richard a další.

---

³² Srov. ŠUPOL, P. *Křesťan a hudba, Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. 2.vyd. Olomouc : Kartuziánské nakladatelství Brno, 2010. ISBN 978-80-86953-62-5. str. 33-34

V 90. letech nastal velký zlom. Dochází k popularizaci soudobé křesťanské hudební scény. První křesťanské kapely se dostávají do hudebních televizí MTV, V-H1, objevují se v deníku The Washington Post aj. Křesťanská hudba byla označena souhrnným názvem *Gospel music*, která v sobě zahrnuje nejen gospel, ale jakýkoli styl moderní křesťanské hudby s obsahem chvály Boha, jeho díla, svědectví o vztahu k Bohu.³³

Šíření populární křesťanské hudby v Československu

První písně z řad moderní duchovní tvorby se začínají objevovat v 50. letech 20. století. Křesťanští interpreti se začínají věnovat tomuto typu hudby a vznikají křesťanské hudební skupiny, které mají svůj osobitý hudební styl. K vytváření svých písní využívají styl světské hudby.

Příchod nové liturgické hudby má široké souvislosti. Zaprvé to byl zmiňovaný rozvoj české i světové populární hudby, zadruhé písně, zpívající se v kostelích neoslovovaly především značnou část mladých lidí (na rozdíl od pop music) a zatřetí to byl i jakýsi protest proti režimu. Vznikají první křesťanské skupiny, které své písně šířily, např. *Poutníci*, *Giovanni* nebo *Rytmická skupina*. Členové skupiny byli mladí lidé, kteří navštěvovali bohoslužby v různých farnostech ve všech našich diecézích. Činnost nově vzniklých křesťanských skupin se nelíbila komunistickému režimu. Kapely se scházeli potají a kněží, kteří s nimi spolupracovali, byli překládáni z místa na místo či zatýkáni a vězněni, aby ztratili vliv na mladé lidi.

V 60. letech došlo ke zmírnění represivní politiky tehdejšího režimu. Díky této situaci a vzhledem k právě probíhajícímu II. vatikánskému koncilu docházelo k postupnému návratu náboženské tematiky do veřejného života a celospolečenského povědomí. Po událostech pražského jara (1968) se k nám dostávaly písně ze zahraničí, které byly přepsané ze zahraničních zpěvníků. Nejstarším československým zpěvníkem, který obsahoval křesťanské populární písně, se stal soubor s názvem *Nová křesťanská píseň*. V této době začala růst touha zapojovat děti do liturgie. Vzhledem k přizpůsobení liturgického dění dětem se musely nalézt vhodné písně.

---

³³ Srov. tamtéž, str. 34-40

V 70. a 80. letech bylo samotné postavení církevní hudby složité. Zakazovalo se hostování a koncertování souborů v chrámovém prostředí a nebylo povolováno provozování skladeb původně chrámových soudobých i historických ve světském prostředí. Omezení se týkala tvůrců chrámové hudby, jakými byli především Jan Hanuš, Petr Eben, Zdeněk Pololáník a další. Duchovní hudba po normalizaci se šířila zejména mezi moderně smýšlejícími mladými lidmi. Vznikaly písně z opozice proti vládnoucí ideologii, politice a estetice.

Po změně politického systému vzešla iniciativa, aby se ujednotila rozšířená interpretace moderní duchovní hudby. Docházelo k výběru vhodných písní k liturgii z dosavadních zpěvníků, ze zaslanych moderních křesťanských písní, které se v té době zpívaly v kostele. Postupně vznikl nový zpěvník duchovních písní *Hosana I.*³⁴

Současná křesťanská hudba

V současné době je moderní duchovní hudba součástí repertoáru některých našich farností. Ve větších městech se konají zhruba 1x týdně studentské mše, nebo mše pro mladé, jak se nazývají, ale již dávno nejsou omezeny pro mládež. Křesťanská populární píseň je produkována různými typy výše zmíněných žánrů. Kromě těchto můžeme zmínit křesťanský folk, pop, pop rock nebo worship. Od každé nové formy hudby existuje řada zpívajících těles - křesťanských skupin. Řadí se mezi ně i některé dětské či dospělé scholy.

Koncerty se pořádají na křesťanských hudebních festivalech u nás i v zahraničí. Nejznámějšími jsou české festivaly *VOX*, zlínský *Festival pod věží*, multižánrový hudební festival *United*, slovenský *Campfest* nebo *Lumen*. Na těchto festivalech vystupují kapely různých států, nejen z ČR či Slovenska, ale také např. USA, Velké Británie, Nového Zélandu.

Mezi známé české a slovenské hudební skupiny hrající křesťanský folk, či pop rock patří např. *Učedníci*, *Oboroh*, kapela *Quovadis*, *Credenc*, *Timothy*, *Tretí deň*. Snad nejznámějším slovenským interpretem hrajícím gospel music je skladatel, textař a zpěvák Richard Čanaky, jenž zorganizoval roku 2009 hudební soutěž *Gospel talent* a

---

³⁴ Srov. POLÍVKOVÁ, M. *Užití moderní duchovní hudby v liturgii katolické církve v českých zemích*. České Budějovice 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. str. 33-37. Dostupné v PDF: <http://theses.cz/id/ql42dz/downloadPraceContent_adipIdno_3673>

který vystupuje s kapelou *F. B. I. Richard Čanaky* vydal tři alba s názvem *Vďaka Ježíš*, dále *Kompromis*, *Čistý dotyk*, *Tisíce priani*, *Právo na lásku*.³⁵

Texty Richarda Čanakyho jsou většinou určeny k zamyšlení, pro děti jsou možná náročnější na pochopení a po technické stránce i složitě na hudební doprovod. Nalezneme však mezi těmito písněmi takové, které jsou přístupnější pro děti, např. *Lienka popolavá*, *Vznešený aj*.

Zcela jistě stojí za zmínku i český interpret Jiří Černý, který se již řadu let zabývá tvorbou písní s duchovní tematikou. Tento interpret složil řadu duchovních písní, které jsou obsaženy ve zpěvnících *Hosana I–III* a také v jeho vlastním zpěvníku *Modli se a zpívej*. Jiří Černý složil také píseň k příležitosti celostátního setkání mládeže ve Žďáře nad Sázavou v roce 2002.³⁶ Ve zpěvnících *Hosana* nalezneme písně k jednotlivým liturgickým obdobím, k různým příležitostem, dále písně vztahující se k určitým svatým, adorativní³⁷ písně, kánony, zpěvy z Taizé a mešní celky.

Interpreti dětských písní: jednotlivci, skupiny, scholy

Mezi známé dětské scholy vystupující jako kapely se řadí např. schola *Paprsky*, *Ztracená kapela* a samozřejmě mnoho dalších. Zmíním se o dvou výše řečených a interpretovi dětských písní Bobovi Fliedrovi, jehož písně mě oslovily již v dětství.

Schola s názvem *Paprsky* je čtyřicetiletá kapela mladých lidí z celé Moravy, jež vznikla v roce 1996. Paprsky jsou tvořeny mládeží navštěvující ZŠ, SŠ, VŠ nebo také již pracujícími. Zkoušky této skupiny probíhají na společných víkendových setkáních. Tito mladí lidé vydávají CD, hrají vlastní písně, pořádají koncerty pro veřejnost a koncertní turné. Mezi jejich nahrávky se řadí CD s názvem *Cestou, Okamžik, O naději, Za světlem, Studna*.³⁸ Některé písně jsou součástí zpěvníku *Hosana*, např. *Studna*;

---

³⁵ Srov. Richard Čanaky, *Albumy/texty/akordy* [online] [cit.2013-1-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.richardcanaky.sk/index.php?PageN=1400&PHPSESSID=8d804742115ad0016fd44ec97e959ff>>

³⁶ Srov. POLÍVKOVÁ, M. *Užití moderní duchovní hudby v liturgii katolické církve v českých zemích*. České Budějovice 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. str. 59. Dostupné v PDF: <http://theses.cz/id/ql42dz/downloadPraceContent_adipIdno_3673>

³⁷ Adorace je formou projevu božské úcty. Adorující pokleká a setrvává v modlitbě, při které mohou zaznít i písně podporující usebrání člověka.

³⁸ Srov. PAPSRSKY. *O nás* [online], 1998-2013 [cit. 2013-1-23]. Dostupné na WWW: <<http://paprsky.cz/onas.html>>

Přítomnost; Přijď, Pane, do našich srdcí; Já rád tě mám; Vyvyšuji, Tebe, Pane a další. Při provedení využívají často vícehlasu.

Ztracená kapela vznikla v roce 1981. V Mníšku pod Brdy se dohodli 4 mladí lidé na založení kapely: Jana Svobodová-Březovská, Božena Šárková, Pavel Svoboda a Vojtěch Dynybyl. Začali zkoušet již složené písně od písničkářky Jany Svobodové-Březovské. Tyto písně měly sloužit spíše ke zpěvu v kostele, než pro koncertní pódia. Kapela zpívala při různých příležitostech, vystoupila např. na svatořečení sv. Anežky v Římě. Vymyšlení názvu kapely připadalo na dvě písmena, jimiž byla označována zkouška, tedy ZK.³⁹ Po dlouhém rozmýšlení se ujal název *Ztracená kapela*. Pro svůj název neunikla pozornosti StB. Hudební úroveň kapely byla však v roce 1982 při výslechu chválena a postupně tak mohla začít koncertovat. Členové měli zkušenosti z kostelních sborů - schopnost zpívat čtyřhlasy, což výrazně ovlivnilo kvalitu provedení.

Po revoluci nastal pro kapelu zlom. Odešel kytarista Vojtěch Dynybyl, Božena Šárková s Janou Svobodovou-Březovskou se vdaly a Pavel odjel na studia do zahraničí. Obě zmíněné zpěvačky však chtěly dále pracovat - měly potřebu začít skládat křesťanské písně pro děti. Vytvořily první nahrávku alba *Zpíváme si písničku*, po kterém se ukázalo, že jde o trh, který není obsazen a může se v něm zúročit dosavadní přístup ke *Ztracené kapele* – snaha o přirozenou zbožnost, dobrou textovou i hudební stránku, doprovodné akustické nástroje. Do kapely se začlenil příchozí kytarista, mandolinista, flétnista Jan Štěpančík a postupně vznikala alba písni s dětmi. Dohromady jich bylo vydáno pět. K poslední nahrávce došlo v roce 2006 při příležitosti 25. výročí *Ztracené kapely*. V roce 2011 slavila *Ztracená kapela* již 30. výročí založení.⁴⁰ Kapela se orientuje hlavně na vokální oblast, přičemž dospělí členové doprovází zpěv dětí nástroji.

---

³⁹ nebo prý také zatracení komunisté

⁴⁰ Srov. *Ztracená kapela* [online] [cit. 2013-1-24]. Dostupné na WWW: <<http://zk.sdh.cz/site/ztracenakapela/historie>>

Známým interpretem, zaměřeným na dětskou tvorbu je Bob Fliedr. Tento zpěvák a textař, původně školením kartograf, geodet a žurnalista, se narodil v roce 1958 v Poličce. Bob Fliedr začal pracovat s dětmi po roce 1968, když přišel do Poličky mladý salesiánský kněz, který se začal věnovat dětem, ministrantům a společenství mládeže. To byl první impuls pro Bobovu práci s dětmi.

V mládí se setkal s kytarou teprve na střední škole. Postupem času se jeho postoj k víře prohloubil, a když ho kamarádi učili hrát první akordy, uvědomil si, že kytara je vhodným nástrojem ke sjednocení lidí. Bob v sobě měl touhu učit se nové písničky a také zkoušet vlastní melodie. Písňe ze zpěvníků ho neoslovovaly natolik, aby si je sám hrál, neztotožňoval se přímo s texty těchto písní. To ho motivovalo, aby zkusil sám vypovědět, co ve víře prožívá. Inspiroval ho tehdy kněz, dnes biskup, Karel Herbst, který byl zbaven státního souhlasu a nesměl vykonávat kněžskou službu. Avšak ve volných chvílích se věnoval dětem, jak mohl. Jezdil s nimi na prázdniny, pořádal pro ně víkendové akce a všelijaké výlety. Bob v rozhovoru vzpomíná na jednu nepříjemnou příhodu, která se stala v Jižních Čechách, kam jeli s dětmi o prázdninách na tábor. Jednou po mši stál před kostelem policista a začal se vyptávat dětí, jaké písničky zpívají, ze kterých zpěvníků, kdo jim na táboře vaří apod. Děti nic neprozradily, jejich tajné slovo bylo *Vitana*, které používaly v rizikových situacích. Veřejná policie si začala uvědomovat, že z dětí žádné výpovědi nedostane a už se dál na význam slova nevyptávala.

Vzniklé písňe nahrával Fliedr v kamarádově studiu. V 80. letech nahráli s kapelou první půlhodinu písní, kterým říkali *Pjosoňky I*, poté další půlhodinu *Pjosoňky II*, tři čtvrtě hodiny na faře v Roztokách u františkánů a nakonec hodinu, jež začínala písní *Roztáhni křídla a leť*. V roce 1989 nahrál hodinový zpěv s dětmi. Nahrávání s dětmi tak dala vznik zpěvníkům dětských písní *Daniel* a *Abrahám*. Mimo hudební činnost vydal Fliedr knihu *Malý polistopadový lexikon*, která vznikla k 15. výročí listopadových událostí. Kniha je psána s vtipnými reakcemi na české polistopadové období.⁴¹ Bob Fliedr založil sbor dětí nesoucí název *Bobci*. Na jaře 2010 vyšlo CD s názvem *Bílé sáří*.⁴²

---

⁴¹ Srov. *Životopis: Fliedr Bob* [online] [cit. 2013-1-25]. Zdroj: blisty.cz. Dostupné na WWW: <<http://www.knihovnicka.net/autor/10771-fliedr-bob/zivotopis-biografie/>>

⁴² Srov. *Fliedr Bob a dětský sbor Bobci - Bílé Sáří* [online] [cit. 2013-1-25]. Dostupné na WWW: <http://www.gimel.cz/index.php?p=shop_item_new&id=DD1023>

Bob se zaměřoval obecně na starozákonní postavy. Jeho písně jsou jakýmsi vyprávěním o životě konkrétních postav, dají se tedy využít i k výuce náboženství. Písně mají chytlavou melodii a zajímavé tempo, které je v určitých pasážích velmi rychlé, což je náročné na zpěv textu. Na těchto písních se však mohou děti naučit správné artikulaci. Děti mohou začít zpívat píseň pomaleji a postupně zrychlovat a přizpůsobovat tak výslovnost textu danému tempu.

Didaktické hudebně výchovné systémy

Kapitola se zaměřuje na hudebně výchovné systémy na 1. stupni základních škol. Najdeme zde mnoho inspirativních činností od známých hudebních pedagogů a skladatelů, vhodných pro učitelství hudební výchovy, práci v hudebním kroužku či sboru jako je právě schola.

Hudebně výchovný systém Carla Orffa

Významným německým skladatelem, básníkem a hudebním pedagogem byl Carl Orff (1893–1982). Jeho nejznámější orchestrální skladbou je kantáta, kterou složil na motivy středověkých básní a písní různého charakteru s názvem *Carmina Burana*. Orff ve své tvorbě dosti používá bicí nástroje. V letech 1950–1954 vydává přepracovaný svazek *Schulwerk*, který obsahuje sbírku říkadel, písní, rytmicko-melodických cvičení a instrumentálních skladbiček pro komplexní hudební výchovu. Vychází z myšlenky svobodné výchovy dítěte s ohledem na jeho zájmy a tužby, kterou převzal z myšlenek pokrokových pedagogů, jako byl J. A. Komenský nebo J. J. Rousseau. Myšlenku svobodné výchovy dítěte lze, dle Orffa, uskutečnit v hudební hře.

Orff vychází v hudebním postupu z rytmu. Slovní rytmus splývá s hudebním v rytmické hře, jež je pro hudební činnost východiskem. Orff využívá říkadel, lidových písní, tanců a pochodů, které jsou pak prostředkem k rytmickým cvičením na deklamaci⁴³ textu. Na prožívání rytmu pak navazuje reprodukováná či improvizovaná melodie. Důležitou součástí Orffova systému je hra na technicky snadno ovladatelné nástroje, které sám navrhl. Základy jeho hudební výchovy vedou k tvořivé činnosti dětí.⁴⁴

---

⁴³ melodické a rytmické vystižení přízvuku a délky mluveného slova nápěvem ve vokální hudbě

⁴⁴ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s. str. 104-105

Přední čeští skladatelé pro děti Ilja Hurník a Petr Eben ve spolupráci s hudebními pedagogy vytvořili českou adaptaci Orffova Schulwerku pod názvem Česká Orffova škola. Obsahuje také metodické pokyny pro učitele k rozvoji pěvecké, nástrojové a hudebně pohybové improvizace.⁴⁵

Orff začíná cvičeními s pentatonikou. Ta jsou vhodná pro počátky hudebních činností, zvláště pro děti s nerozvinutým hudebním sluchem. Poté děti pracují v diatonice. Hudebně pohybová činnost, která slouží jako doplňující cvičení, by měla vyrůstat z hudebního prožitku dítěte. Pomůže urychlit hudební vývoj dítěte. C. Orff však nemá soustavu intonačních a sluchových cvičení, kromě intonačních návyků postupu od 5. k 3. stupni, tzv. kuku intervalu. Poté se tento postup dostává na 6. st., dále sestupuje na 1. od něhož se pak znovu vrací na 1. stupeň.

Orffův instrumentář je tvořen drobnými rytmickými a melodickými nástroji. Říká se jim také dětské nástroje, jelikož jsou určeny pro hru dětem předškolního a mladšího školního věku. Mezi rytmické nástroje můžeme zařadit hrací hůlky - dřívka (claves), rourový bubínek, drhlo, kastaněty, pandeiros, rolničky, triangly, prstové či větší činely. K melodickým nástrojům řadíme zvonkohry, metalofony a xylofony. Tyto nástroje mají osobité zabarvení odlišné od barvy lidových nástrojů. Nemělo by docházet k překrývání zpěvu a k vůdčímu postavení doprovodné složky nad zpěvem, což platí ostatně i při zpěvu ve schole, kde se nástrojů Orffova instrumentáře hojně užívá. Hra na dětské hudební nástroje velmi aktivizuje děti a umožňuje činnost, která vede k správnému pěveckému projevu.

Soubor přitažlivých, pro děti zajímavých činností, umožňuje přirozenou aktivitu dětí i v oblasti tvořivosti. Rozvíjí se tak představivost, paměť, fantazie a hudebně rozumové operace. Tento způsob výuky jako komplexní hudební hry, přecházející v učení, vyhovuje zvláště nejnižším ročníkům základních škol.⁴⁶

---

⁴⁵ Srov. tamtéž, str. 107

⁴⁶ Srov. tamtéž, str. 106-107

Hudebně výchovný systém Zoltána Kodálye

Maďarský skladatel, spisovatel a hudební pedagog Zoltán Kodály (1882–1967) považoval za základ hudebního rozvoje dítěte zpěv. Jeho systém je promyšleným programem obecné, speciální i mimoškolní hudební výchovy dětí a dospělých. Zoltán Kodály je též autorem jednoho z typů vokálně intonačních metod.⁴⁷

Vokálně intonační metoda Zoltána Kodálye využívá k naučení intonace relativní solmizaci. Solmizační slabiky (*do, re, mi fa, so, la, ti, do*) jsou aplikovány na jednotlivé stupně ve stupnici. Při alterovaných zvýšených tónech se k nim přidává samohláska *i*, při snížených samohláska *a*. Tímto stylem dítě může od počátku učení intonovat ve všech tóninách (nejen v tónině C dur).⁴⁸ Vytváření představ tonálních vztahů, což činí základní problém vokální intonace, se urychluje fonogestikou. Jedná se o znázornění melodického postupu různými polohami ruky a prstů. Fonogestiku lze využít ještě před samotným učením notového písma.

Rytmická výchova Z. Kodálye začíná s vokální intonací současně. Vede k chápání metra prostřednictvím pohybu. Rytmické vztahy se rozvíjejí dále rytmičnými cvičeními - rytmičným kánonem, ozvěnou, dvojhlasem a vícehlasem. K zápisu a přednesu se používá rytmičným slabik Toniky-Do (čtvrt'ová nota - ta, půlová tá - a, osminová ti atd.).

Dále používá Kodály tzv. Kühnovy tabulky. Ty obsahují krátké melodické nebo rytmičné úryvky, které učitel žákům ukáže a pak je zakryje. Žáci mají za úkol zpívat úryvek z paměti, ukázat fonogestikou, později i zapsat do not.

Kodályův systém rozvíjí také improvizaci a tvořivé schopnosti, při kterých podněcuje pěveckou složku. Žáci tvoří rytmičné a melodické motivy, které zachycují solmizačními slabikami, či fonogestikou (otázka - odpověď).⁴⁹

---

⁴⁷ Srov. tamtéž, str. 108

⁴⁸ Srov. BRYCHTOVÁ, H. *Tvořivé náměty pro využití tonální metody písňové v praxi*. Brno 2008. Diplomová práce [online] [cit. 2013-6-02]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/90433/pedf_m/dplomova_prace-uplna.txt>

⁴⁹ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s. str. 164-165

Hudebněvýchovný systém Pierra van Hauwe

Holandský dirigent, hudební pedagog a také Orffův spolupracovník Pierre van Hauwe spojuje tyto dva výše zmíněné systémy, tedy Orffovu rytmickou výchovu s Kodályovým pěvecko-intonačním postupem.⁵⁰

Hudebně pedagogická metoda Pierra van Hauwe inspirována souborem metodických postupů a námětů Carla Orffa spolu s hudebně pedagogickou koncepcí Zoltána Kodálye nese název *Spelen Met Muziek*. Zaměřuje se především na děti předškolního a mladšího školního věku. *Spelen met Muziek* vyšla v Holandsku poprvé v roce 1968 v podobě čtyř na sebe navazujících metodických sešitů pro učitele a čtyř pracovních sešitů pro žáky.

První metodický sešit se zaměřuje na přípravná cvičení, mluvené slovo jako rytmický prvek, výuku zpěvu podle střídajících se solmizačních slabik *so - mi*, základní délky not (čtvrtěová nota a pomlka, osminová nota) a jednoduché hudební diktáty. Učebnice je určena pro žáky prvních ročníků ZŠ nebo ZUŠ. Protože žáci zpočátku neumí číst a psát, je veškerá výuka prováděna z paměti. Notový zápis se realizuje zatím ve formě rytmického zápisu na jedné lince notové osnovy a zápis melodie se značí zkratkami solmizačních slabik (*s - so, m - mi*). Ty se píšou pod linku s rytmickým zápisem. Jedná se tedy pouze o melodizaci 5. - 3. stupně tóniny. Výuka rytmu je realizována pomocí rytmických slabik, které Pierre van Hauwe převzal od Zoltána Kodálye.

Druhý metodický sešit začíná využívat kromě relativní solmizace i absolutního označení tónů. Přitom neupouští od relativní solmizace, pouze k ní přidává další typ značení tónu. Učebnice obsahuje řadu cvičení absolutního a relativního označování tónů a spojení těchto dvou postupů. Tato cvičení vychází vždy z toho, co již žáci znají. Základem cvičení bývá např. rytmická linka s tóny označenými pomocí relativní solmizace pohybující se nejprve v tónině C dur. Žáci zapisují tóny podle linky označené solmizačními slabikami ve správném rytmu do notové osnovy. Dále tleskají do rytmu či vytukávají rytmus tužkou a přitom deklamují příslušné rytmické slabiky. Melodie se po seznámení s rytmem zpívá na solmizační slabiky, poté na jména jednotlivých not. Tato cvičení lze různě obměňovat. Nikdy se však nepostupuje při učení pouze teoreticky, melodie se přitom může zazpívat oběma způsoby (na

---

⁵⁰ Srov. tamtéž, str. 109

solmizační slabiky i jména not). Rozsah známých tónů se v učebnici rozšiřuje na diatoniku *do - re - mi - fa - so - la* (v C dur: *c - d - e - f - g - a*). K známým tónům se přidává ještě tón *fi*s (D dur). V oblasti rytmu je objasněn $\frac{3}{4}$ a $\frac{4}{4}$ takt a vztah nových notových hodnot (celé a půlové noty a pomlky, k již známé čtvrté a osminové notě).

Třetí metodický sešit se více zabývá rytmem. Zavádí nové notové hodnoty: prodloužení noty pomocí ligatury a tečky za notou, osminová pomlka, volně stojící osminová nota a „složené rytmy“ (spojení not osminová-čtvrté-osminová, tzv. synkopa), dále šestnáctinová nota, předtaktí, triola, šestiosminový takt. Přidává k tónině C dur a D dur novou tóninu F dur. Zcela novým notovým pojmem je paralelní stupnice - paralelní mollová tónina k již známým durovým. Žáci si zapamatují, že základní tón této paralelní tóniny leží o velkou tercii níže od základního tónu durové tóniny. Pokud je základní tón v tónině C dur nazýván v relativní solmizaci *do*, pak základní tón v tónině a moll je nazýván *la*. Dále si pomocí tohoto principu odvodí další mollové tóniny od již známých durových.

Poslední, tedy čtvrtý díl učebnice je zaměřen na rozšíření rytmu, především prostřednictvím dalších složených rytmů (kombinace osminových a šestnáctinových not, tečkovaných not a různých pomlek). Tento díl se více zabývá hudební teorií než díly předchozí. Objasňuje vztah velké a malé tercie pro tvorbu durových a mollových stupnic, přidává nová předznamenání a nové tóny - *fi*s, *ci*s, *b* a *es*. Na konci žáci znají stupnice s dvěma křížky a dvěma béčky. Také znají solmizační slabiky pro snížený a zvýšený tón ve stupnici (samohláska *i* v rámci solmizace tón zvyšuje, samohláska *u* tón snižuje).

Autor již v úvodu řady učebnic zdůrazňuje nutnost důkladného procvičení všech prvků, které se v nich postupně objevují. Dle něj je lepší věnovat se důkladněji menšímu množství nového učiva, než probrat velké množství učiva za krátkou dobu, avšak pouze povrchně.⁵¹

---

⁵¹ Srov. VRÁNOVÁ, Z. Pierre van Hauwe, život a dílo hudebního pedagoga [online]. 2011 [cit. 2013-5-28]. Bakalářská práce. UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta. str. 11-15. Dostupné na WWW: <<http://theses.cz/id/kzzx68/>>

Práce s písní

Pěvecký projev dětí se může dít nápodobou (imitací), vokální intonací, či improvizací. *Vokální imitace* spočívá v opakování slyšeného hudebního útvaru, můžeme sem zařadit např. osvojování řeči v raném stádiu vývoje. *Vokální intonace* je převodem notového zápisu do odpovídající zvukové podoby prostřednictvím hlasového orgánu intonujícího.⁵² *Vokální improvizací* chápeme dětskou hudební tvořivost, pomocí níž dítě rozvíjí fantazii, senzitivitu, hudební představivost.

Imitační metoda

Při nácviu písně lze využít imitační metody. Naučit dítě píseň nápodobou je asi nejčastější metodou při osvojování písní, která by měla probíhat v několika fázích.

Úvodní fází je motivace, která je realizována různými způsoby. Motivace může být prováděna zakomponováním výtvarné složky (obrázku, fotky) vztahující se k písni, velmi často také úvodním motivačním rozhovorem s dětmi o obsahu písně. Jednotlivé složky lze mezi sebou propojovat.

Po seznámení s písní dochází k jejímu předvedení. Nejprve dětem předzpíváme sloku či více slok, popř. refrén. Nutné je dodržovat hudebně výrazové prostředky v písni i požadavky pěvecké techniky (tvoření tónu, intonace, artikulace).

Dalším důležitým bodem nácviu je rozhovor o písni, který může probíhat ve dvou podobách. Otázkami typu: „*Jak na vás píseň působila?*“, „*Všimli jste si nějaké zvláštnosti v rytmu?*“, „*Jaký má píseň rozsah?*“ se dobereme ke strukturální analýze písně. Druhá podoba rozhovoru je analýza sémantická, ve které se bavíme s dětmi o obsahu písně. Mělo by dojít k výchovnému momentu, tzn. seznámit děti s poučením, které plyne z písně - poselstvím, které se nám píseň snaží sdělit.

Fáze vlastního nácviu písně se uskutečňuje společně s dětmi. Děti se učí píseň po jednotlivých částech počínaje menšími úseky postupně přecházejícími v úseky větší. Obtížné pasáže je třeba vícekrát zopakovat. Děti mohou nejprve rytmus vyřukávat tužkou na lavici a přitom deklamovat text. Až potom přistoupíme k samotnému zpěvu.

---

⁵² Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s. str. 154

Posledním bodem práce s písní s využitím imitační metody je propracování písně po stránce výrazové. Děti se mohou rozdělit na dvě skupiny, např. chlapci, děvčata. Každá skupina pak zpívá sloku zvlášť, refrén dohromady. Děti mohou doprovázet píseň na orffovské nástroje, flétnu aj. a hrát jen v určitých pasážích - předejhře, mezihře, v refrénu apod. Tyto pasáže můžeme různě hudebně aranžovat.

Intonační metoda

Při nácviu písně můžeme použít také intonační metodu. Před samotným intonováním z notového zápisu musí být jedinec uveden do tóniny dané melodie. Dítě můžeme uvést do tóniny pomocí tónického kvintakordu, harmonické kadence nebo počátečního tónu písně. Jedinec musí mít představu tonálních vztahů v písni. Můžeme tak učinit intonační oporou, která bývá často ve formě začátku známé písně nebo solmizační slabiky. Pomůžeme si ukazováním ruky na jednotlivé tóny - fonogestikou, nebo jen ukazováním různých výškových poloh tónů. K hlasové realizaci je třeba, aby mělo dítě spojeno intonační oporu se sluchovou představou. Ve vlastním hodnocení intonačního výkonu (správnosti intonace) můžeme pomoci slovní instrukcí (výš, níž, správně) nebo zahráním tónů na hudební nástroj a vyzváním dítěte, aby sledovalo tóny v notách a posoudilo, zda správně intonovalo.⁵³

Této metody se obvykle ve scholách nevyužívá kvůli časové náročnosti. Nácvik scholy probíhá u většiny případů před mší. Nové písně se většinou procvičují několikerým přezpíváním písně, aby zbyl čas na instrumentaci a celkové aranžmá písně. Intonační metoda se spíše objevuje v podobě jednotlivých intonačních cvičení, se kterými lze pracovat hlouběji, např. na soustředění scholy. Přesto bych zde zmínila způsoby práce s intonační metodou několika českých hudebních pedagogů.

---

⁵³Srov. tamtéž, str. 155

Nápěvková intonační metoda

Prof. PhDr. František Lýsek (*1904 v Ostravě - Proskovicích, +1977 v Brně), který uplatňoval ve svých dětských sborech tzv. nápěvkovou intonační metodu, byl sbormistrem a hudebním pedagogem. F. Lýsek studoval na Státním učitelském ústavu v Ostravě. Po maturitě vykonával učitelskou profesi na obecné škole ve Staré Bělé. Z tamních žáků vytvářel první dětský sbor. Nejprve vedl sbor Jistebnických zpěváků, poté sbor v Otrokovicích a v Brně. Lýsek v podstatě položil základy nového pojetí dětského sboru jako plnohodnotné estetické kategorie vedle sborového zpěvu dospělých.⁵⁴

Jeho metoda je založena na dobře známých melodiích, osvojených před tím pouze imitací. Jedná se o intonační modely vytvořené ze známých lidových písní. Písně následují za sebou podle počtu vyskytujících se stupňů v písni. První nápěvek vychází z třítónové písně Halí belí, potom následuje píseň s čtyřtónovým rozsahem atd. Lýsek nepoužívá solmizační slabiky s relativní solmizací. Začíná s nápěvkou v C dur, postupně přechází do ostatních tónin, i mollových. Nápěvky a intonační modely se znázorňují na prstové osnově, která má funkci fonogestiky. Prsty levé ruky tvoří linky, mezery mezi prsty notové osnovy. Na pravé ruce je ukazováčkem označována melodie nápěvku v prstové osnově. Využívá i dalších pomůcek, jako je např. skládací hudební abeceda.⁵⁵

Tonální metoda písňová

Tato intonační metoda vznikla v 50. letech minulého století. Jejím autorem je hudební pedagog, v dnešní době již devadesátiletý profesor Ladislav Daniel (*1922 v Kolíně). Na filozofické fakultě UK vystudoval obor Angličtina - Hudební výchova a studium dokončil na FF Univerzity Palackého. Na Karlově univerzitě byl roku 1992 jmenován profesorem. V 60. letech 20. stol se zasloužil o vznik škol s rozšířenou výukou hudební výchovy. Ladislav Daniel je známým autorem sedmidílné řady učebnic pro zobcovou flétnu s názvem *Škola hry pro zobcovou flétnu*, s kterou se ve

---

⁵⁴ Srov. LÝSEK, F. *Život s dětským zpěvem*. 2.vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 196 s. ISBN 80-244-0859-7

⁵⁵ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s. str. 159-160

velké míře pracuje na ZUŠ. Své celoživotní dílo završil vypracováním osnov, plánů učiva, učebnic a metodických příruček pro učitele 1.– 5. ročníku ZŠ.⁵⁶

K představě tonálních vztahů slouží začátky známých lidových písní, tzv. opěrné písně, a to především počáteční tón jejich melodie. Využívá se při vybavování melodie a konkrétního tónu v písni. K orientaci v tónině má sloužit tóninový klíč, což je tónický kvintakord vyznačený na počátku melodie. Nepoužívá se relativní solmizace, solmizačních slabik nebo jmen not. Intonované tóny zpívá dítě na pěvecké vokály, nebo na text písně. Tónický kvintakord je intonován jako volné nástupy 1., 3. a 5. st. pomocí opěrných písní.⁵⁷ Ve svých úvahách vychází ze *Schulwerku* Carla Orffa, tedy koncepce, která preferuje dětskou tvořivost a spontaneitu.

Pro výuku hudební výchovy vytvořil Ladislav Daniel řadu pomůcek. Ve výuce intonace používá intonační tabulku, u které je označení základního tónu a tóniny posuvné. Vysunutím houslového klíče a příslušného počtu posuvek nastavíme libovolnou tóninu. Při zpěvu v basovém klíči je možné tabulku obrátit. Pro výcvik rytmu jsou k dispozici rytmické tabulky pro 1. ročník a rytmické kostky pro ročníky další. Na stěnách kostek jsou označeny rytmy - 2/4, 3/4 a další. Kostky jsou spojeny gumičkou a otáčejí se podle osy. Pro rytmický výcvik dále L. Daniel využívá rytmickou stavebnici. Ta představuje soubor tabulek, na nichž jsou vypsány rytmy po obou stranách. Pro nácvik písní z not slouží nástěnné písňové tabule, přičemž text není pod noty vepisován, což napomáhá k lepšímu soustředění dětí na dané noty.⁵⁸

---

⁵⁶ Srov. VLČEK V. J., Český hudební slovník osob a institucí. *Daniel, Ladislav*. [online], 2006 [cit. 2013-2-16]. Dostupné na WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=5230>

⁵⁷ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s. str. 161-162

⁵⁸ Srov. DANIEL, L. *Metodika hudební výchovy*. 2.vyd. Ostrava : Montanex, spol. s.r.o., 1992. 105 s. ISBN 80-85300-98-2. str. 103-105

Improvizace

Dle Ladislava Daniela se skládá metodická řada improvizace z řady her, které napomáhají dětem k tvořivosti. První takovou aktivitou je *hra na ozvěnu*. Jedná se o předvedení hudebního motivu učitelem a jeho následném zopakování dítětem. Učitel může rytmický motiv předvést tleskáním, *hrou na tělo*, hrou na rytmické a melodické nástroje, recitací, zpěvem, pohybem nebo např. hrou na zobcovou flétnu. U menších dětí, v 1. ročníku, udáváme dvojtaktové příklady. Ve druhém ročníku můžeme s dětmi zkusit cvičení na tři doby a od třetího ročníku zařadíme čtyřtaktová cvičení. Po nějaké době by měly děti zvládat osmitaktí. Jakmile si děti osvojí pravidla hry (metrum, střídání), přidáme *hru na otázku a odpověď*. Děti samostatně vytváří k danému předvětí (otázka) závětí (odpověď), přičemž otázka se vyznačuje neukončeností, odpověď musí znít ukončeně. Tím se v podstatě děti dovídají o existenci hudební formy. Pokud skončí závětí těžkou dobou, máme jasný pocit ukončenosti - jasné odpovědi. Pokud končí závětí lehkou dobou, máme dojem, že bude výpověď pokračovat dále. Dítě je, podle Ladislava Daniela, schopné naučit se celé učivo hudební výchovy soustavným výcvikem prostřednictvím pomůcek a her, které jsou popsány výše.⁵⁹

Existuje však taky intuitivní a spontánní improvizace, která vyžaduje určitou míru samostatnosti. Už se nejedná o rytmickou nebo melodickou nápodobu motivů po učiteli. K takovému typu improvizace se řadí např. melodizace jednoduchých slovních motivů - experimentace s tóny, s rytmem, dynamikou, barvou. Děti vytvářejí různé variace a obměny hudebního materiálu.

---

⁵⁹ Srov. DANIEL, L. *Metodika hudební výchovy*. 2.vyd. Ostrava : Montanex, spol. s.r.o., 1992. 105 s. ISBN 80-85300-98-2. str. 90-98

Přípravná cvičení

Přípravná cvičení by se měla objevovat jako samostatná cvičení před vlastním nácvikem písně. Slouží k soustavnému rozvoji hudebních schopností a dovedností žáků. Volba cvičení je závislá na použité metodě nácviku.

Dechová cvičení

Úkolem dechových cvičení je navodit ukázněné dýchání a podporovat rozvoj dechového ústrojí. V počátcích dechových cvičení využijeme her s dětmi, např. přivonění ke květině, nádech a výdech sykavkou (jízda vláčkem nebo syčení hada).

Hlasová a pěvecká cvičení

Tato cvičení rozvíjejí hlasový materiál a rozšiřují jeho rozsah. Dítě by mělo být obeznámeno s hlasovou technikou, tj. správné tvoření tónu a dýchání. K tomu je potřeba správného pěveckého postoje. Postoj je vzpřímený, ale volný, dítě by mělo být v psychické pohodě. Tón měkce nasadíme a jakoby pošleme do dálky. Ústa otevíráme na výšku - vokál o. Brada klesá při vyslovování volně dolů, nesmíme ji ovšem vysunovat. Vyšší tóny zpíváme s představou zívání, zakusování do jablka apod., abychom uvolnili tón. Cvičení začínáme potichu, netlačíme na hlasivky. Dynamika je rozvíjena postupně během nácviku.

U rozezpívání začínáme tónovými cvičeními v menším rozsahu (do kvinty) od jednodušších k náročnějším (rozšiřujeme rozsah, postupujeme po půltónech a celých tónech, přidáváme rozklady akordů apod.) Cvičení mají podobu melodických úryvků a zpívají se na různé pěvecké vokály. Můžeme zpívat melodii legatem či staccatem. Pro navození hlavové rezonance jsou vhodná cvičení sestupných tónů. Cvičení rozložených akordů používáme k rozšiřování hlasového rozsahu. Opakované tóny pak uvolňují hrdlo. Můžeme využít např. cvičení v podobě dvojhlasu. Děti rozdělíme do dvou skupin, vystřídají se ve zpěvu melodií, přičemž nejprve zpívají hlasy zvlášť, poté dohromady.

Artikulační cvičení

U zpěvu je rovněž potřebné správné vyslovování hlásek. Tato cvičení se soustředí na výcvik pružné výslovnosti. K tomu dobře poslouží triolová cvičení nebo rytmické deklamování textu u vyznačených důrazů. Cvičení mohou děti předčítat různým tempem - volně, rychleji, s menším počtem akcentů, postupně zrychlovat, zpomalovat apod.⁶⁰

Cvičení sluchová a intonační

Těmito cvičeními rozvíjíme u dětí sluchově percepční schopnosti. Můžeme sem zařadit porovnávání základních vlastností tónů (výšky, délky, síly a barvy), rozpoznávání stoupající, klesající melodie aj.

Intonační cvičení rozvíjejí a upevňují intonační dovednosti dětí. Mohou přijít před samotným nácvičením písně k ujasnění tónového prostoru. Předem vymezíme nacvičovaný tónový prostor, v rámci kterého cvičíme stupnicové chody, rozložený kvintakord apod. Dítěti by mohlo pomoci vytvoření intonační zkratky, která zahrnuje všechny těžké pasáže v písni, např. volné nástupy, skoky, terciové postupy, opakované tóny.

Rytmická cvičení

Vychází z rytmických vazeb v písni. Na tomto hudebním materiálu žák poznává funkci rytmu v těsném sepětí s melodií a harmonií. Děti mohou imitovat rytmický motiv po učiteli (hra na ozvěnu), písemně zaznamenat rytmus úryvku, vymýšlet text k dané frázi, vytvářet závěti k předvětí, určovat takt zahrané písně, vytvářet rytmické rondo, zpívat kánony, vymýšlet ostinátní rytmy atd. K tomu dítěti může napomoci vytvoření rytmické zkratky. Ta vznikne vyčleněním metro-rytmických hodnot, vyskytujících se v písni. Tato cvičení lze provádět různou formou, např. rytmickou deklamací textu na jednom tónu, hrou na hudební nástroje, pohybem ruky, chůzí, tancem.

---

⁶⁰Srov. LÝSEK, F. a kolektiv. *Metodika hudební výchovy v 1.-5. ročníku ZDŠ*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 200 s. str. 105-113.

Hudebně pohybové činnosti

Již zmíněný německý skladatel a pedagog Carl Orff položil základy hudebně pohybové výchovy. Vychází z faktu, že základem rytmu je jednota slova, hudby a pohybu. Na různý typ písni reagujeme odlišně a využíváme k tomu vhodných nástrojů. Důležité je zapojit hudební představy. Na barvu tónů reagujeme u vyšších tónů lehčími pohyby, u hlubších můžeme pokleknout, naopak u vyšších vystoupat na špičky. Orffovské nástroje zapojíme např. při pochodu, bubínkem, chrastítkem vyjádříme třepetavý pohyb, plíživé kroky mohou vystihnout činely atp. K hudebně pohybovým činnostem lze zařadit i písni s ukazováním na slova vyskytující se v písni.

Hudebně výrazové prostředky písni

Tato kapitola obsahuje informace o některých hudebně výrazových prostředcích objevujících se ve skladbách, lidových písni nebo v duchovních písni nejen z řad moderní křesťanské hudby. U některých nalezneme náměty, jakými způsoby se s nimi dá ve škole pracovat.

Mezi vlastnosti tónů patří výška, síla, délka a barva. K vlastnostem tónu se vztahují jednotlivé hudebně vyjadřovací prostředky. K výšce tónu náleží melodie, k síle dynamika, k délce tónu řadíme rytmus a k barvě se vztahuje instrumentace - nástrojové obsazení. Dále patří k výrazovým prostředkům v hudbě gradace a kontrast. O harmonii hovoříme u různě pospojovaných akordů.

Melodie se dá označit jako sled tónů různé výšky, které jsou uspořádány tak, aby vyjadřovaly hlavní myšlenku skladby. Dětem může činit problémy správné intonování tónů, zvláště když se v písni vyskytují intonační problémy. Mezi ně patří např. volné nástupy (počáteční tón, uprostřed melodie každý tón po větším intervalu), opakované tóny, skoky (kvarta a vyšší), terciové postupy nebo diatonické postupy. Při nácviu melodie s dětmi můžeme ve stylu intonační metody vydělit z notového zápisu vyskytující se intonační problémy a ty procvičovat v jednotlivých cvičeních. Většinou se novou píseň děti naučí imitací, jak již bylo řečeno výše - přezpíváme a poté opakujeme jednotlivé úseky písni, až se postupně naučíme celou píseň. Při procvičování intonačních problémů také využijeme konkrétních lidových písni (např. opěrné písni na volné nástupy). U většiny problémů lze využít již hotovou píseň, která

tyto prvky obsahuje. Při zpěvu písní je lepší zpočátku ukazovat výškový průběh melodie. Melodii si dítě více zapamatuje, když se přímo na hudebním doprovodu podílí.

Dynamika označuje dynamickými znaménky, jak silně nebo slabě se má skladba či píseň hrát/zpívat, zesilovat či zeslabovat. Na škole můžeme jako názornou ukázkou práce s dynamikou uvést hru na orffovské nástroje nebo hru na tělo - zesilování a postupné zeslabování, např. při představě bouřky (pozvolna přichází, zesilující déšť, silný déšť, postupné odeznívání). Dynamice napomůžeme využitím výraznějších gest při taktování.

Rytmus v písni či skladbě se skládá z několika rytmických útvarů. Ve skladbě se stejné rytmické útvary častěji opakují. Někdy vyplňují celý takt, jindy část taktu i několik taktů. Mezi zvláštní rytmické útvary řadíme synkopy. Ta vznikne přenesením přízvuku na předchozí dobu nepřízvučnou. Má zesílený přízvuk, větší, než by měla doba, z níž se přenáší přízvuk na synkopy. Při práci s rytmem se zaměříme na procvičení rytmických problémů, objevujících se v písni, např. zmíněná synkopa, ligatury, tečkovaný rytmus, triola atd. Využíváme rytmických orffovských nástrojů, které mohou hrát jen na dobu přízvučnou či nepřízvučnou (dřívka, tamburína apod.). Při procvičování obtížných rytmických pasáží mohou děti vytukávat rytmus tužkou na lavici, vytleskávat ho rukama. U konečného provedení písně je možno využít pohyb v podobě tanečku, či ukazování na slova, vyskytující se v písni.

Metrum v hudbě znamená střídání těžkých a lehkých, přízvučných a nepřízvučných dob. Metrum většinou odpovídá taktům: třídobé, dvoudobé, čtyřdobé apod. Cítíme ho v hudbě jako pravidelný postup dob, z nichž jsou některé přízvučné, další nepřízvučné a podle toho rozeznáváme třídobé, dvoudobé metrum aj. Z hlediska metra se synkopa jeví jako napětí mezi skutečně znějícím nepravidelným rozložením přízvuků a postupem pravidelným u přízvučných a nepřízvučných dob v metru. Některé skladby či písně mohou začínat předtaktím, tedy neúplným taktem. S rytmem dále souvisí tempo. Udává nám rychlost, jakou se skladba hraje.

Harmonie je souzvuk několika tónů, která tvoří spolu s melodií a rytmem základní prvek písně. Harmonie zaznívá v levé ruce a doprovází píseň. V písních lze vymýšlet i několik doprovodných melodických úseků, které děti hrají na různé nástroje, čímž podpírají hlavní melodii.

Gradace znamená stupňování. Jedná se o rostoucí napětí. V hudbě dochází ke změně tempa, proměně barvy, zesilování nebo zvyšování melodie tónů.

Kontrast je protiklad. V hudbě to znamená současné vedení několika samostatných hlasů či melodií na harmonickém základu.⁶¹

V notách různých skladeb či písní nacházíme místa s pokyny pro určité interpretování zpěvu nebo hry. Patří sem *legato*, což lze přeložit jako vázaně. Vyznačuje se držením hlasu u zpěvu, dechu u nástrojů dechových či smyku na houslích. Vyznačuje se obloučkem spojujícím různě vysoké noty. *Staccato* znamená naopak krátce, mezi hranými tóny vznikají pomlčky. Vyznačuje se tečkou pod nebo nad notou, či klínkem. *Ad libitum* znamená, že interpret hraje označované místo podle líbivosti, podle svého vkusu. Výraz *glissando* značí plynulé sklouznutí z jednoho tónu na druhý. *Pizzicato* znamená u smyčcových nástrojů drnkání prstů o struny. Hru obráceným smyčcem, tedy dřevem označuje slovo *col legno*. *Vibrato* je tón, který se chvěje. Takový tón vzniká rychlým střídáním dvou tónů výšek s nepatrným rozdílem. *Tremolo* je pak rychlé opakování téhož tónu. Melodie se člení na kratší úseky - *fráze*, které zahrnují několik taktů. Takty se shlukují v drobné celky. Tomuto členění říkáme *frázování*.⁶²

Každá skladba je utvořena z jednoho nebo několika témat a výrazných melodických myšlenek, které se ve skladbě opakují. Mezi schémata hudebních forem, objevujících se v lidových i křesťanských populárních písních patří nejčastěji malá písňová forma jednodílná (a), dvojdílná (ab) nebo trojdílná (aba či abc).

---

⁶¹ ZENKL, L. *ABC Hudební nauky*. 4. vyd. Praha : Suraphon, 1986. 197 s.

⁶² Srov. tamtéž, str. 43-45

PRAKTICKÁ ČÁST

A. Předmět, cíle, základní hypotézy výzkumu

Předmět:

- Využití křesťanské populární písně v dětské schole
- Vybrané písně dětmi a vlastní zkušenost s těmito písněmi

Cíle + Hypotézy:

I. Dotazník pro vedoucí schol

Otázka	Téma	Cíl	Hypotéza
1)	Výběr písní	Ověřit předpokládaný postup při výběru písní, tvořících výsledný repertoár.	Vedoucí schol vybírají písně, které znají z poslechu jiných schol, nahrávek, či ze zpěvníků, které obsahují písně přístupné dětem z hlediska textu a hudebně výrazových prostředků. Někteří čerpají i z vlastní tvorby.
2)	Množství písní	Zjistit stav dostupnosti písní ve zkoumaných scholách s ohledem na jednotlivá liturgická období.	Obecně větší množství písní je zařaditelné do období mezi církevními svátky, nikoliv ke svátkům samotným.
3)	Kritéria výběru	Zjistit důvody výběru písní využívaných ve schole dle vedoucím určených kritérií.	Vedoucí schol pracují s písněmi obsahově srozumitelnými pro děti, melodicky, harmonicky a rytmicky zajímavými, podporujícími duchovní prožitek. Dalším kritériem výběru písní je vhodnost pro dané liturgické období nebo příležitost.
4)	Postup při nácviu písní	Informovat se, jakým způsobem jsou písně ve scholách nacvičovány, popř. s využitím jakých metod.	Při nácviu se nejprve klade důraz na obsahovou stránku písně, o textu se s dětmi baví a ptá se, čemu děti nerozumí. Dále se děti naučí píseň imitací, méně často intonací a po zvládnutí textu a melodie se zapojí doprovodná složka - nástrojový

			doprovod, pěvecké hlasy. Improvizace se může objevit společně s těmito metodami. Může být součástí některých přípravných cvičení. Jako samostatná metoda se nevyužívá.
5)	Přípravná cvičení	Zjistit, které hudební činnosti využívají vedoucí schol jako přípravu před samotným nácvičkem písní.	Jako první dělají vedoucí schol s dětmi přípravná dechová cvičení, na to navazují hlasová a pěvecká cvičení sloužící k rozezpívání, popř. další činnosti.
6)	Výsledná podoba písní	Informovat se, jak vypadá výsledné provedení písně.	Většina schol přejímá aranžmá konkrétních písní ze slyšené produkce těchto písní - z nahrávek, z provedení jiných schol či zařazují vlastní nápady dle intuice a citu. Ve schole může být využito různých nástrojových předeher, meziher, mohou být přidány další pěvecké hlasy, sóla apod.
8)	Vztah ke schole	Zjistit, jaký vztah má vedoucí scholy k této činnosti.	Vedoucí berou scholu jako činnost, ke které mají vztah z hudebního i duchovního hlediska. Tato činnost rozvíjí hudební schopnosti a dovednosti dětí, zároveň hudba obohacuje liturgii a přispívá k hlubšímu duchovnímu prožitku dětí.
12)	Názor na moderní produkci duchovní hudby	Dovědět se názor vedoucího scholy na moderní produkci duchovní hudby.	Většina vedoucích schol preferuje tento typ duchovní hudby pro jeho přístupnost dětem.

II. Dotazník pro děti

Otázka	Téma	Cíl	Hypotéza
1)	Důvod výběru	Dovědět se důvody výběru konkrétních písní.	Děti si vybírají písně, které se řadí mezi jejich oblíbené a které dobře znají - mají s nimi nějakou zkušenost.
2)	Intonační jistota, náročnost textu	Zjistit, zda dětem činí vybrané písně problémy z hlediska intonace a textu.	Dětem nečiní písně zpívané ve scholách výrazné intonační problémy, ani problémy z hlediska zpěvu slov díky vlastnímu výběru písně, s ohledem na předchozí zkušenost s písní.
3)	Charakter písně	Zjistit, jaké typy písní si děti vybírají dle charakteru a nálady písně.	Děti si vybírají spíše písně veselé, radostné. Tyto písně na ně působí příjemným povzbudivým dojmem.
4)	Nástrojový doprovod	Zjistit, zda dětem činí zahrání písně na nástroj problém z hlediska melodie a rytmu.	Děti zvyklé hrát ve schole nástrojové doprovody písní mají s vybranou písní zkušenost a zahrát ji jim nečiní výrazné problémy. Další kategorii dětí tvoří děti méně zvyklé hrát na nástroje či nedoprovázející píseň nástrojem. Těm doprovod písně může činit problém. Důvodem jsou i nedostatečné vlohky ke hře na nástroj, nezvládnutí rytmu, dítě nehraje na žádný nástroj, je stydlivé apod.
5)	Druh nástroje	Zjistit, na jaké nástroje děti doprovázejí písně.	Většina dětí doprovází písně pomocí tzv. orffovských nástrojů.
6)	Oblíbenost, zkušenost s písní	Zjistit míru líbivosti, oblíbenosti vybrané písně.	Většina vybraných písní dětmi patří mezi jejich oblíbené písně, hodnotí je proto vyššími stupni.

B. Organizace, metodika a průběh výzkumu

Výzkumný vzorek respondentů

Základní soubor: vedoucí schol, děti mladšího školního věku ve scholách (5,6 - 11,12 let)

Scholy:

- Sebranice u Litomyšle, farní kostel sv. Mikuláše
- Praha 6 - Břevnov, bazilika sv. Markéty
- Zlín, farní kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů
- Mysločovice, farní kostel Nejsvětější Trojice
- Praha 4 – Lhotka, farní kostel Panny Marie Královny míru

Metodika výzkumu

Časový harmonogram:

Rok 2012

Etapy výzkumu:

1. Zahájení výzkumu

Výzkum byl zahájen v dubnu 2012 výběrem vhodných respondentů pro zrealizování výzkumu. Tato fáze započala rozesláním e-mailů některým římskokatolickým farnostem Čech i Moravy.

2. Výběr schol + zaslání dotazníků

Po odezvě některých farností započal výběrový systém dle zkoumaného souboru. V měsíci květnu byly vybraným pěti scholám e-mailem zaslány k vyplnění dva typy dotazníků – jeden náležící vedoucím schol, druhý dětem.

Předvýzkum

Následovala realizace předvýzkumu v mé domovské farnosti v Praze - Dolních Počernicích. Dva dotazníky pro vedoucí schol dostali přátelé, kteří pomáhají s vedením scholy a dotazníky pro děti byly rozdány dětem. Vzhledem k blížícímu se konci školního roku se pokračování výzkumu přesunulo do měsíce září.

Dotazník pro děti:

Děti vyplnily celý dotazník. U první otevřené otázky vypsaly srozumitelnou odpověď. Nižší v dotazníku zaškrtnuly právě jednu odpověď u otázek uzavřených. Struktura a formulace otázek v dotazníku proto zůstaly beze změny. Z dotazníků lze vyčíst, podle čeho si děti vybírají píseň a jak jsou zvyklé a naučené s touto písní pracovat. Vzhledem k tomu, že tyto děti do naší scholy delší dobu dochází, mají odpovědi vypovídající hodnotu a úzce se dotýkají stanovených hypotéz.

Dotazník pro vedoucí scholy:

Soudě z odpovědí respondentů na zadané otázky lze konstatovat, že otázkám respondentů porozuměli. Z důvodu nejasnosti u první otázky došlo k připojení části B k části A, přičemž část A byla formulována přesněji. Otázku – *Kde sháníte repertoár vašich písní?* nahradila otázka: *Kde se inspirujete při výběru vašeho repertoáru?*

3. Domluva návštěvy schol

Na počátku školního roku začala etapa pozorování - domluvy na osobním setkání se scholou. V měsících říjnu, listopadu a prosinci docházelo k návštěvám jednotlivých schol.

4. Sběr dotazníků

Většinu dotazníků jsem obdržela od schol u příležitosti osobního setkání, další mi byly následně zaslány poštou. Výzkum byl ukončen zrealizováním setkání se sběrem dotazníků od všech zkoumaných schol.

Leden a únor 2013

5. Zpracování výzkumných metod

V měsících lednu a únoru došlo k zpracování dotazníků s přihlédnutím k osobní návštěvě schol.

Metody výzkumu:

A. Dotazník, Pozorování

Popis osob a institucí

- **Sebranice u Litomyše, farní kostel sv. Mikuláše**

Vedoucí scholy: Lucie Kopecká

Vzdělání, činnost: studentka střední školy, 11 let dochází na klavír na ZUŠ

Dětská schola, působící v salesiánské farnosti v Sebranicích, je tvořena hlavně dětmi mladšího školního věku. Svým zpěvem a hrou doprovází dětské středeční bohoslužby jednou za 14 dní od 17 hodin. Návky probíhají asi půl hodiny před bohoslužbou.

- **Praha- Břevnov, bazilika sv. Markéty**

Vedoucí scholy: PhDr. Magdalena Saláková

Vzdělání: FF UK ÚHV - hudební věda

Profese: hudební pedagog na Pedf UK

Ve farnosti sv. Markéty na Břevnově působí dva typy schol – schola a scholinka. Jedná se o hudební uskupení, která mají za cíl zapojit děti a mladé do aktivní účasti na liturgii. Tato hudební tělesa doprovázejí svým zpěvem a hrou nedělní mše v bazilice sv. Markéty od 9 hodin. Někdy jsou tyto scholy přizvány k hraní při mši v kostele Panny Marie Vítězné na Bílé Hoře. Kromě běžných nedělních mší, se také zúčastňují významných církevních svátků. Vystupují v rámci Misijní neděle, dětských křížových cest nebo Noci kostelů. Obě scholy mívají návky samostatně. Zaměřila jsem se spíše na scholinku, do které dochází děti od 4 do 8 let, ale také na část dětí ze scholy, které věkově odpovídají zkoumanému souboru.

- **Zlín, farní kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů**

Vedoucí scholy: Marcela Sousedíková

Vzdělání: SPŠ stavební

Profese: vedoucí folklorního souboru Trnečka

V salesiánské farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů působí různé sbory a scholy. Dětská schola vznikla v roce 2012. Tuto scholu založila sama vedoucí z důvodu dětského zájmu o zpěv při mši. Do této scholy dochází děti od 4 do 15 let. Dotazníky jsem obdržela od dětí odpovídajících věkově mladšímu školnímu věku. Schola mívá pravidelně zkoušky v neděli v 9:30, půl hodiny přede mší svatou. Zpívá vždy jednu píseň k přijímání a občas vystoupí na koncertních pěveckých akcích.

- **Mysločovice, farní kostel Nejsvětější Trojice**

Vedoucí scholy: Iva Velísková

Vzdělání: Obchodně-podnikatelská činnost

Profese, činnost: vedoucí chodila několik let na flétnu, má rodinnou kapelu, s kterou hrají na svatbách a různých oslavách

Ve farnosti Mysločovice působí dětská schola, skládající se z dětí mladšího školního věku, ale i starších. Schůzky pro nácvik hudby na nedělní bohoslužbu probíhají na faře ve čtvrtek v podvečer. Schola pořádá koncerty v sousedních obcích, vypomáhá se zpěvem ostatním scholám, zúčastnila se i festivalu schol. Při osobním setkání jsem navštívila scholu u příležitosti koncertu v Jalubí.

- **Praha 4 – Lhotka, farní kostel Panny Marie Královny míru**

Vedoucí scholy: Božena Šárková, spoluzakladatelka a členka Ztracené kapely

Vzdělání: Střední průmyslová škola grafická

Profese, činnost: Vedoucí je od roku 1987 doma se svými 6 dětmi. Od roku 1981 hraje ve Ztracené kapele, kde se naučila teorii zpěvu dětí od kamaráda, který vystudoval na Ježkově univerzitě obor sbormistrovství. Ztracená kapela pracuje s dětmi 20 let. Vedoucí dochází na soukromé hodiny zpěvu cca 10 let.

Ve farnosti Panny Marie Královny Míru působí dětská schola. Vedoucí scholy je dlouholetým členem Ztracené kapely⁶³. Nácviik scholy probíhá každou středu od 17:30. V neděli v 10 hodin zpívají děti na mši přizpůsobené dětem.

C. Interpretace výsledků výzkumu

Analýza dotazníků

I. Dotazník pro vedoucí schol

Kvalitativní analýza

II. Otázky č. 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12

Kvantitativní analýza

III. Otázka č. 2, 5, 8, 9

Kvantitativní analýza – 5 dotazníků

Číslo otázky	Odpovědi	Výsledek
2.	A. 2x méně dostupné, 3x snadno dostupné B. 2x méně dostupné, 3x snadno dostupné C. 2x méně dostupné, 3x snadno dostupné D. 4x méně dostupné, 1x snadno dostupné	Vánoce, Velikonoce a mezidobí jsou bohatšími obdobími pro dostupnost písní, než ostatní svátky a slavnosti.
5.	a) 2x pravidelně, 1x občas, 2x nikdy b) 2x pravidelně, 1x občas, 2x nikdy c) 2x pravidelně, 2x občas, 1x nikdy d) 1x pravidelně, 3x občas, 1x nikdy e) 1x pravidelně, 3x občas, 1x nikdy	Všechna cvičení se většinou na scholách praktikují. Mezi pravidelná cvičení patří přípravná dechová cvičení, hlasová a pěvecká cvičení, cvičení intonační a sluchová. Mezi méně časté činnosti řadíme rytmická cvičení a hudebně pohybové činnosti. Podle preferencí lze na první místo zařadit hlasová a pěvecká cvičení, další odpovídají seřazení v otázce.

⁶³ viz. Informace o kapele jsou dostupné v teoretické části, str. 26

8.	a) 5x, 1x zaškrtnutí zároveň c)	Všichni zkoumaní vedoucí schol pokládají scholu za pravidelnou činnost, za kterou cítí zodpovědnost a jen tak ji nevynechávají.
9.	a) 3x b) 2x	Většina vedoucích se o některých záležitostech, týkajících se působení scholy při mši, nebo ve farnosti, domlouvá s knězem a ten jim bez problému vyhoví. Zbylé dvě scholy se s knězem na něčem, týkajícím se scholy, občas domlouvají, ale spíše řeší tyto záležitosti se scholou sami.

Kvalitativní analýza

Číslo otázky	Odpovědi
1.	<p>Vedoucí schol čerpají ze zpěvníků, CD s nahrávkami, internetu, od kamarádů, co skládají písně, vlastních písní a ze slyšené produkce jiných schol.</p> <p><u>Zpěvníky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Hosana I-III – využívá všech 5 vedoucích ○ 1x Ty jsi důvod ○ 1x Celým srdcem ○ 2x Koinonia ○ 1x zpěvníky z křesťanských setkání ○ 3x Zpíváme si písničku ○ 1x Ztracená kapela ○ 1x Cantate ○ 1x Zpěvy z Taizé ○ 1x Já jsem tady a zpívám nám/Bohu/světlu ○ 1x Mešní zpěvy, Kancionál ○ 1x Bob Fliedr – Abrahám, Bílé sáří <p><u>Důvod výběru:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ oblíbenost písní ○ veselé, chytlavé melodie ○ většinou jednoduché melodie ○ <i>Zpíváme si písničku</i> je zpěvník pro zapojení dětí do zpěvu ○ písně jsou systematicky seřazeny do určitých liturgických období ○ zajímavé písně ○ vyhovují po hudební stránce
3.	<p><u>Kritéria výběru písní:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ melodie, text a rytmika by měly být jednoduché a zvládnutelné dětmi ○ srozumitelný a vhodný text ○ rozsah od h – d2 ○ písně, obsahující úpravy pro další doprovodné nástroje

	<ul style="list-style-type: none"> ○ písňe s pohybem, ukazováním
4.	<p><u>Postup při nácviu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vedoucí schol nejprve probírají s dětmi text písňe, ujistí se, zda všemu rozumí. (5x uvedeno). ○ Píseň vedoucí předzpívá sám, nebo společně s dětmi (3x uvedeno), melodii zpívají děti jednotlivě (1x uvedeno). ○ Poté se učí zpívat text (1x uvedeno z paměti) s melodií po dílčích částech – sloky, refrén. (3x uvedeno) ○ Obtížné pasáže zopakují několikrát, případně přidají nějaké intonační cvičení (1x formou hry) či další přípravná cvičení (1x uvedeno), poté se rozezpívají (1x uvedeno). Postupně se naučí celou píseň. ○ Během nácviu přidávají nástrojové doprovody (1x uvedeno) ○ Po dokončení nácviu melodie a textu přidávají pěvecké hlasy, nástrojové doprovody (4x uvedeno) nebo také pohyb s ukazováním (1x uvedeno). ○ Na dalších zkouškách se dotáhne píseň po intonační stránce (1x uvedeno).
6.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Všechny uvedené scholy přebírají aranžmá z nahrávek křesťanských kapel, od jiných schol (uvedeno 5x, 1 z toho aranžmá <i>Ztracené kapely</i>) či vytvářejí vlastní aranžmá (1x jen na dětskou mikulášskou mši, 1x většinou jen vlastní aranžmá, zbylé někdy). ○ Při provedení využívají jednohlasu (2x uvedeno) i vícehlasu (3x uvedeno). ○ Hlavním doprovodným nástrojem je kytara. Další využívané nástroje jsou: <ul style="list-style-type: none"> - 3x zobcová flétna - 2x orffovské nástroje, 1x perkuse - 1x housle - 1x bongy ○ Pokud je na nácvik písňe více času, využívají na schole vícehlasy a prokomponované doprovody písni (1x uvedeno).
7.	<ul style="list-style-type: none"> ○ 2x - schola byla současným vedoucím předána bývalou vedoucí ○ 1x - Schola, do které vedoucí chodila, se rozpadla z důvodu svatby vedoucí. Pak tuto scholu převzala holka, která nebyla dětem dobrým příkladem. Z toho důvodu ji má na starost současná vedoucí. ○ 1x – vedoucí založila dětskou scholu ○ 1x - vedoucí scholy ze <i>Ztracené kapely</i> se věnuje dětské tvorbě již 20 let. Ve své farnosti na Praze 4 začala před 12 lety zpívat s dětmi z popudu kněze, který začal s bohoslužbami pro děti. Založila tedy scholu dětí, s kterými pracuje obdobně jako ve <i>Ztracené kapele</i>.
10.	<p>Vedoucí scholy se podílejí i na jiných aktivitách ve farnosti.</p> <p><u>Aktivity:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ přípravy bohoslužeb pro děti ○ vánoční a velikonoční katecheze pro základní školy ○ zpěv s dospělými ○ pozvánky na akce farnosti a liturgické slavnosti ○ víkendovky s dětmi ○ koncerty scholy ○ tábory

	<ul style="list-style-type: none"> ○ zpívání jako součást náboženství ○ kroužky ○ dětské diskotéky
11.	<p>Vedoucí scholy pořádají se svou scholou:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1x soustředění - 4x koncert - 2x výlet - 1x piknik - 1x účastňují se festivalu schol
12.	<p>Celkově se vedoucí schol přiklání k tomuto typu duchovní hudby, kvůli oblíbenosti písni, srozumitelnému textu a využití různých nástrojů.</p> <p><i>Je třeba provozování této hudby věnovat náležitou péči jak po stránce hudební a textové, tak i následnému přednesu.</i></p> <p><i>Když je něco určeno pro děti, neznamena to, že na kvalitě nezáleží. Spíše naopak.</i></p>

IV. Dotazník pro děti

- Blok A, B, C

Kvalitativní analýza

- Otázka 1.

Kvantitativní analýza

- Otázky: 2, 3, 4, 5, 6

Kvalitativní analýza

Číslo otázky	Odpovědi
1.	<u>Důvody výběru:</u> Téměř všechny děti vypsaly odpověď – mám ji rád/a, líbí se mi, patří mezi moje oblíbené (51x uvedeno) <ul style="list-style-type: none"> ○ 21x veselá, radostná píseň ○ 18x nenáročnost (+ zpívá se mi dobře) ○ 16x líbí se obsah textu ○ 10x líbí se melodie ○ 9x líbí se rytmus ○ 6x známost ○ 6x zábavnost textu ○ 4x líbí se další hlasy v písni ○ 4x zpěv písně při nějaké příležitosti – při mši, adoraci, na koncertě ○ 2x netypičnost ○ 2x kánon ○ 2x jiný jazyk ○ 2x zapojení v písni nástrojovým doprovodem ○ 2x zapojení v písni zpěvem ○ 1x snadné zapamatování ○ 1x aranžmá písně ○ 1x povzbudivý text ○ 1x výběr z hlediska liturgického období – advent

Kvantitativní analýza – 43 dotazníků, Otázky č. 2-6

Schola Zlín – 6 dotazníků, 12 písní

Vybrané písně	Číslo otázky/Odpovědi
Ovečka kudrnatá 4x	2) 3x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém zazpívat to celé správně 3) 4x radostně, vesele, zábavně 4) 3x hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x piano/klávesy/varhany, 3x žádný nástroj 6) 1x 9, 1x 10, 1x 10, 1x 8
Vzácný jsi 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 2x spíše klidně 4) 2x hraní písně radši přenechám jiným 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 8
Hádanka 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) a 5) nebyly vyplňovány, zřejmě z důvodu nedoprovázení písně na nástroj 6) 1x 10, 1x 9
Prosba	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) méně vesele, ale příjemně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) piano/klávesy/varhany 6) 8
Apoštolská	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) méně vesele, ale příjemně 4) občas píseň hraji, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně 5) orffovské nástroje 6) 8
Bože, Otče, na nebi	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) spíše klidně 4) píseň moc nehraji, protože mě to nebaví 5) orffovské nástroje 6) 6
Vše, co mohu dát	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) občas píseň hraji, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 9
Pane Ježíši, já ti děkuji	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10

Žalm 23	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10
Pozvednu ruce	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém zazpívat to celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10
Pastýř vodí ovečky 2x	2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém zazpívat to celé správně 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 2x hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 2x10
Prosíme tě, Pane	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 7

Komentář:

Ve schole je hlavním doprovodným nástrojem kytara, na kterou hraje sama vedoucí. Občas se přidá flétna či některé orffovské nástroje. Děti zpívají jednu píseň k přijímání, kterou mají čas pilně přede mši svatou nacvičit. Vedoucí hodně dbá na to, aby se děti nebály zpívat do mikrofону z malé vzdálenosti tak, aby byly slyšet.

Schola Sebranice – 5 dotazníků, 7 písní

Vybrané písně	Číslo otázky/Odpovědi
Rukávy 4x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém zazpívat to celé správně 3) 4x radostně, vesele, zábavně 4) 1x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácvičku a v kostele, nedělá mi to žádný problém, 1x občas píseň hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 3x orffovské nástroje, 1x žádný nástroj, byla zaškrtnuta i varianta flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 1x 8, 3x 10
Velbloudi jdou a jdou 5x	2) 4x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 4x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 3x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 1x žádný nástroj 1x piano/klávesy/varhany, 3x orffovské nástroje, byla zaškrtnuta i flétna/píšťala/hoboj/klarinet + kytara/basa 6) 2x 10, 1x 9, 1x 8, 1x 7
Hvězdičko má 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 2x hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x žádný nástroj, 1x orffovské nástroje 6) 1x 8, 1x 10
Povídala žabka žabce	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 8
Hrajte	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) méně vesele, ale příjemně 4) občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet, kytara/basa, buben, orffovské nástroje 6) 7
Chvála, tobě patří chvála	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) méně vesele, ale příjemně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10
Přicházíš	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) méně vesele, ale příjemně 4) píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) orffovské nástroje

Komentář:

Schola zpívá na dětských mších. Využívá hlavně dětských zpěvníků *Zpíváme si písničku* nebo také zpěvníků Boba Fliedra – píseň Rukávy. Ve schole děti doprovázejí písně nejvíce na dřívka, chrastítka, triangly a další nástroje patřící mezi orffovské.

Schola Praha – Břevnov – 12 dotazníků, 22 písni

Vybrané písně	Číslo otázky/Odpovědi
Je krásné být Božím dítětem 3x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 2x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet, 2x orffovské nástroje 6) 1x 7, 1x 8, 1x 9
Ty jsi král 2x	2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 2x radostně, vesele, zábavně 4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x piano/klávesy/varhany, 1x činely 6) 1x 7, 1x 8
Neseme, Pane, chléb a víno 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x spíše klidně 4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet, 1x orffovské nástroje 6) 1x 7, 1x 10
Beránku Boží	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) méně vesele, ale příjemně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 9

Přijmi, Pane 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně</p> <p>3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně</p> <p>4) 1x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím</p> <p>5) 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet, 1x žádný nástroj</p> <p>6) 1x 9, 1x 10</p>
Právě teď je chválit Pána čas 3x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně</p> <p>3) 2x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně</p> <p>4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím</p> <p>5) 2x flétna/píšťala/hoboj/klarinet, 1x orffovské nástroje</p> <p>6) 1x 8, 1x 9, 1x 10</p>
Ježíši Kriste, tebe chválím 2x	<p>2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) 2x radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) 2x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém</p> <p>5) 2x flétna/píšťala/hoboj/klarinet</p> <p>6) 2x 10</p>
Adventní čas 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x nezpívá se mi moc dobře</p> <p>3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x spíše klidně</p> <p>4) 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím</p> <p>5) 1x orffovské nástroje, 1x žádný nástroj</p> <p>6) 1x 6, 1x 10</p>
Effatha	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně</p> <p>5) orffovské nástroje</p> <p>6) 10</p>
Přijď, Pane, do našich srdcí 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně</p> <p>3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x spíše klidně</p> <p>4) 2x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a</p>

	<p>v kostele, nedělá mi to žádný problém</p> <p>5) 2x flétna/píšťala/hoboj/klarinet a zároveň orffovské nástroje</p> <p>6) 2x 10</p>
Chceme ti zazpívat	<p>2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně</p> <p>3) radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) nevyplněno</p> <p>5) žádný nástroj</p> <p>6) 10</p>
Do tvých starostí 3x	<p>2) 3x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) 3x radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) 1x nevyplněno, 2x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém</p> <p>5) 2x piano/klávesy/varhany, zároveň flétna/píšťala/hoboj/klarinet, kytara/basa, orffovské nástroje a violoncello 1x žádný nástroj</p> <p>6) 3x 10</p>
Hospodin, jen Hospodin 4x	<p>2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně</p> <p>3) 4x radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím, 2x nevyplněno</p> <p>5) 3x žádný nástroj, 1x orffovské nástroje</p> <p>6) 4x 10</p>
Prosba k Duchu Svatému	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) radostně, vesele, zábavně</p> <p>4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém</p> <p>5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet, piano/klávesy/varhany, kytara/basa, violoncello</p> <p>6) 10</p>
Do stínu křídel tvých	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) méně vesele, ale příjemně</p> <p>4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém</p> <p>5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet</p> <p>6) 8</p>
Nyní pokloňme se před králem	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém</p> <p>3) spíše klidně</p> <p>4) hraní písně radši přenechám jiným</p> <p>5) žádný nástroj</p>

	6) 10
Aleluja Hosana	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) a 5) nevyplněno 6) 9
Svatý (třikrát svatý) – součást ordinaria	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3), 4) a 5) nevyplněno 6) 10
Veni creator	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) spíše klidně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) violoncello 6) 8
Přijď Duchu Svatý 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 1x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém, 1x nevyplněno 5) 1x violoncello, 1x žádný nástroj 6) 2x 9
Moudrost	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) violoncello 6) 9
Kdo stvořil	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 9

Komentář:

Schola je zaměřena na zpěv i nástrojové doprovody. Aranžmá písní je velice bohaté, kvalitně provedeno. Variabilita nástrojů je rovněž zajímavá. Nástroje hrají každý odlišnou melodii, dohromady to souzní se zpěvem. Do zpěvu se přidávají i vícehlasy. Děti hrají v této schole i na méně typické nástroje, jako je violoncello. Někteří členové scholy umí hrát na více nástrojů.

Schola Mysločovice – 13 dotazníků, 17 písní

Vybrané písně	Číslo otázky/Odpovědi
Ve tvé přítomnosti 3x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 2x méně vesele, ale příjemně 4) 3x hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 3x 10
Jsi úžasný 6x	2) 5x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 6x radostně, vesele, zábavně 4) 3x hraní písně radši přenechám jiným, 2x píseň moc nehrají, protože mi to nejde/nebo to neumím, 1x nevyplněno 5) žádný nástroj 6) 6x 10
Slož svoji starost na Pána 4x	2) 3x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 4x radostně, vesele, zábavně 4) 3x nevyplněno, 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně 5) 3x žádný nástroj, 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 4x 10
Salve Regina 6x	2) 5x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 5x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 5x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehrají, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet, 5x žádný nástroj 6) 6x 10
Maria nezapomínej 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém

	<p>3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 2x hraní písně radši přenechám jiným 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10</p>
Děti, pojd'te ke mně	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 10</p>
Řeka radosti 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 2x radostně, vesele, zábavně 4) 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10</p>
V Pánu teď důvěru mám 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 1x nevyplněno, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10</p>
Siyahamba 2x	<p>2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 2x radostně, vesele, zábavně 4) 1x nevyplněno, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 2x žádný nástroj 6) 1x 9, 1x 10</p>
Kde se křesťané 2x	<p>2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x méně vesele, ale příjemně, 1x spíše klidně 4) 1x nevyplněno, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 2x žádný nástroj 6) 3x 10</p>
On je mojí světlem v tmách	<p>2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) nevyplněno 5) žádný nástroj 6) 10</p>
Půjdu za ním dál	<p>2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně</p>

	4) nevyplněno 5) žádný nástroj 6) 10
Obeta srdce	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácvičku a v kostele, nedělá mi to žádný problém 5) flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 10
Dávej pozor	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) nevyplněno 5) žádný nástroj 6) 10
Otče můj drahý 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x méně vesele, ale příjemně 4) 1x nevyplněno, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10
I pharadise 2x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) 2x radostně, vesele, zábavně 4) 2x nevyplněno 5) 2x žádný nástroj 6) 1x 9, 1x 10
Tobě patří chvála	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) nevyplněno 5) žádný nástroj 6) 10

Komentář:

Schola pořádá koncerty již několik let. Sama jsem se měla možnost účastnit jednoho z nich. Většina písní, které děti vybraly, byla interpretována na tomto koncertě a koncertech předchozích. Písně mají zažité, proto si je k popisu vybraly. Většina dětí v této schole nedoprovází zpěv nástrojem. Schola je spíše zaměřena na vokální stránku - vícehlasy, kánony, sóla. Hudebně scholu doprovodili starší děti a přizvaní hudebníci.

Schola Praha – Lhotka – 7 dotazníků, 11 písní

Vybrané písně	Číslo otázky/Odpovědi
Sluneční píseň 3x	2) 1x nevyplněno, 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 2x méně vesele, ale příjemně 4) 1x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém, 1x občas písně hraju, ale nejsem si jistý/á, zda ji umím správně, 1x hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x žádný nástroj, 1x cabasa, 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 1x 9, 2x 10
Nedělní 4x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 2x radostně, vesele, zábavně, 2x méně vesele, ale příjemně 4) 1x píseň jsem zvyklý/á hrát na nástroj při nácviu a v kostele, nedělá mi to žádný problém, 2x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 1x cabasa, 3x žádný nástroj 6) 1x 7, 3x 10
Haleluja šabalaba 3x	2) 2x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 3x radostně, vesele, zábavně 4) 2x hraní písně radši přenechám jiným, 1x nevyplněno 5) 3x žádný nástroj 6) 1x 6, 1x 8, 1x 10
Byl člověk jako já 2x	2) 1x zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém, 1x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x méně vesele, ale příjemně, 1x spíše klidně 4) 1x hraní písně radši přenechám jiným, 1x píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10
Žalm 148	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10
Hosana	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10

Obracím se nesměle 2x	2) 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 2x radostně, vesele, zábavně 4) 2x nevyplněno 5) 2x žádný nástroj 6) 2x 10
Prosba	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) 1x flétna/píšťala/hoboj/klarinet 6) 8
Otče můj 2x	2) 2x zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) 1x radostně, vesele, zábavně, 1x spíše klidně 4) 2x nevyplněno 5) 2x žádný nástroj 6) 1x 8, 1x 10
Tleskejte v dlaně	2) zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10
Desatero	2) zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém 3) radostně, vesele, zábavně 4) hraní písně radši přenechám jiným 5) žádný nástroj 6) 10

Komentář:

Děti zpívají písně výhradně ze zpěvníků *Zpíváme si písničku*. Vedoucí je členkou Ztracené kapely a vede děti ve farnosti podobným způsobem jako ty, co docházejí do kapely. Schola je zaměřena především na zpěv. Vedoucí dbá na přípravná dechová cvičení a rozezpívání. Jeden chlapec doprovází písně na cabasu. Při mši zpívají děti písně s nástrojovým doprovodem členů Ztracené kapely. Písně mají velice povedené aranžmá, bohatý a živý rytmus.

Scholy - výsledek

Statistické výpočty

Číslo otázky	Typ odpovědi	Počet odpovědí	Výsledek
2)	zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém	89	Většina vybraných písní nedělá dětem výrazné problémy při zpěvu (text, melodie a s tím spojená správná intonace). Velké části dětí dělá vybraná píseň občas problémy.
	zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně	38	
	nezpívá se mi moc dobře	1	
3)	radostně, vesele, zábavně	91	Většina dětí si vybrala dle charakteru písně takovou, která na ně působí radostně, vesele či zábavně.
	méně vesele, ale příjemně	26	
	spíše klidně	11	
4)	píseň jsem zvykl/ý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to problém	29	Většina dětí by spíše nechala, či nechává hudební doprovod na zdatnějších hráčích. Mnoho dětí odpovědělo, že jsou zvyklé hrát na nějaký nástroj při nácviku i následném provedení.
	občas píseň hraju, ale nejsem si jist/ý/á, zda ji umím správně	13	
	hraní písně radši přenechám jiným	50	
	píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím	15	
	písně moc nehraji, protože mě to nebaví	1	
5)	flétna, píšťala, hoboj, klarinet	25	Většina dětí doprovází píseň na flétnu či jiný dechový nástroj. Velký počet dětí používá nástroje Orffova instrumentáře.
	piano, klávesy, varhany	7	
	kytara, basa	4	
	buben	1	
	Orffovské nástroje (triangl, chrastítko, dřívka, tamburína)	18	
	Cabasa (řadí se také mezi orffovské)	2	
	Činely	1	
Violoncello	5		
Žádný nástroj	64		
6)	<p>1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p> <p>Děti kroužkují na škále od 1-10 míru toho, jak se jim vybraná píseň líbí a jak je baví.</p> <p>1 – nejnižší hodnocení - píseň děti nebaví, nelíbí se jim</p> <p>10 – nejvyšší hodnocení - píseň dítě baví, velmi se jim líbí, patří k jejich nejoblíbenějším</p>		

	6	3	Většině dětí se vybraná píseň líbí a patří mezi jejich blíbené.
	7	8	
	8	16	
	9	15	
	10	87	

Nejčastěji vybírané písně

Schola	Počet výběrů	Název písně
Schola Sebranice	5	Velbloudi jdou a jdou
Schola Praha - Břevnov	4	Hospodin, jen Hospodin
Schola Zlín	4	Ovečka kudrnatá
Schola Praha - Lhotka	4	Nedělní
Schola Mysločovice	6	Salve Regina, Jsi úžasný

Stejná píseň vyskytující se v jiné schole

Název písně	Shodné odpovědi	Výsledek
Prosba	4) hraní písně radši přenechám jiným 6) 8	Píseň působí na děti radostně a příjemným dojmem. Často píseň nedoprovází, ale umí ji zahrát na klávesy a hoboj. V zásadě nečiní dětem problém z hlediska intonace, melodie, textu.

D. Verifikace hypotéz a závěry výzkumu

Po provedení výzkumu dochází k ověřování jednotlivě stanovených hypotéz obou typů dotazníku. Vzhledem k malému výzkumnému vzorku nelze výsledky generalizovat pro všechny dětské scholy v ČR. Můžeme ovšem přihlédnout k různorodosti schol. Především se však jedná o zájmové kroužky, každá schola tedy více či méně pracuje na kvalitě reprodukováné hudby.

Hypotézy stanovené k otázkám pro vedoucí schol jsou bez větších odchylek v souladu s výsledky dotazníků. Cíle patřící k jednotlivým hypotézám jsou rovněž splněny vždy pro konkrétní zjišťovanou otázku. Na otázky číslo 7, 9, 10, 11 se hypotézy nevztahují. Náplň těchto otázek není přímo předmětem výzkumu.

Hypotézy stanovené k otázkám pro děti jsou rovněž bez větších odchylek v souladu se získanými výsledky. Ovšem můžeme je upřesnit a doplnit dalšími zjištěnými informacemi. Hypotézy se vztahují na všech 6 otázek, obsažených v dotaznících.

Závěry výzkumu

Vedoucí schol vybírají písně na základě slyšené produkce - z nahrávek jiných schol, poslechu různého provedení písní, ze zpěvníků, jež podporují zapojení dětí z hlediska obsahu a hudebně výrazových prostředků. Někteří čerpají také z internetové databáze písní a vlastní produkce.

Hypotéza stanovená pro množství písní k jednotlivým církevním svátkům není s výsledným stavem totožná. Obecně větší množství písní lze sice zařadit pro období mezi církevními svátky, ale k větším liturgickým svátkům jako jsou Velikonoce a Vánoce jich můžeme nalézt také dostatek.

Kritéria určená vedoucími, vztahující se na výběr repertoáru, jsou shodná se zadanou hypotézou. Patří mezi ně srozumitelnost textu, zajímavá píseň z hlediska hudebně výrazových prostředků zvládnutelná dětmi. Mezi tato kritéria můžeme dále zařadit výběr písní, které obsahují úpravy pro nástrojové doprovody a písně s ukazováním. Výběr z hlediska liturgického období či příležitosti, při které je mše svatá slavena zde nebyl uveden. Vedoucí schol pohlíželi na zadanou otázku v rámci hudebního hlediska.

Postup při nácvičku písni je shodný s hypotézou. Vedoucí nejprve s dětmi projdou text, snaží se o jeho přístupnost a srozumitelnost. Poté se naučí zpívat píseň po jednotlivých částech a při problémech části několikrát zopakují. Po nácvičku písni přidávají nástrojové doprovody, další pěvecké hlasy, popř. pohyb s ukazováním. Z toho vyplývá, že nejčastější metodou nácvičku písni je imitace. Dětská hudební tvořivost nebyla při nácvičku písni zjištěna.

Prvními přípravnými cvičeními před samotným zpěvem jsou dechová cvičení, dále pak hlasová a pěvecká cvičení, poté ještě mohou následovat intonační cvičení.

Hypotéza vztahující se k otázce výsledného provedení písni je podobná se zjištěným výsledkem, ale dochází k doplnění a zkonkrétnění. Aranžmá použitých písni schola buďto převezme, nebo ho sama tvoří. Při provedení se využívá jednohlasu i vícehlasu. Doprovází zpěv kytarou a řadou různých nástrojů. Hodně často využívají k doprovodu dechových nástrojů a nástrojů řadících se do Orffova instrumentáře.

Vedoucí berou scholu jako zodpovědnou činnost. Scholy se domlouvají ohledně hudby při liturgii s knězem, někteří však řeší tyto záležitosti jen sami se scholou. Čtyři z pěti vedoucích nejsou profesionální hudebníci a schole se věnují zájmově. V oblasti hudby se však pohybují řadu let, nacvičují písni, vystupují s dětmi před lidmi. Také nepochybně rozumí teorii zpěvu dětí a hudební nauce.

Názor vedoucích schol na moderní produkci křesťanské hudby je celkově pozitivní. Tento typ duchovní hudby je přístupný dětem pro jeho snadné zapamatování, srozumitelnost, líbivost melodie a rytmu a možnost rozmanitosti nástrojů určených k hudebnímu doprovodu.

Děti si vybírají takové písni k dalšímu zodpovězení otázek, které dobře znají, mají s nimi dřívější zkušenost. Tyto písni patří mezi jejich oblíbené, líbí se jim melodie a rytmus této písni, text písni, nástrojový doprovod nebo je píseň něčím zvláštní.

Hypotéza, která přísluší otázce č. 2, je s přihlédnutím na počet odpovědí splněna. Dětem nečiní vybrané písni výrazné problémy z hlediska intonace a náročnosti textu. Otázkou ovšem zůstává, nakolik odpovědi dětí ověřují zvládnutí písni po intonační stránce.

Většina dětí preferuje písni radostné, veselé, zábavné. Vybírají také často píseň ne tak skotačivou, avšak příjemnou na poslech.

Děti, které jsou zvyklé hrát na nástroj, nemají problém se zahráním písně. Děti, které píseň nedoprovázejí, buďto nejsou zvyklé hrát v dané schole nástrojové doprovody nebo se na nástroj neučí.

Děti doprovázejí často písně prostřednictvím dechových nástrojů. Dalšími doprovodnými nástroji jsou orffovské nástroje, buben, klávesy, kytara, violoncello.

Většina dětí si vybírá píseň, která svou oblíbeností přesahuje pátý bod dané desetistupňové škály.

Rozbor křesťanských populárních písní

V této kapitole bych ráda rozebrala nejčastěji vybírané písně ve scholách podle následujících hledisek:

I. Náročnost textu

II. Charakter písně

III. Hudebně výrazové prostředky, intonace a hudební forma

Zaměřila jsem se na dětské písně: *Velbloudi jdou a jdou a Hospodin, jen Hospodin*. U zmíněných bodů jde pouze o moji zkušenost obecně s písněmi s dětmi ve škole s přihlédnutím na prostudovanou literaturu a slyšenou produkci.

Velbloudi jdou a jdou (Hosana III, č. 371)

I. Text vypráví o cestě Tří králů s dary za hvězdou k Ježíškovu chlévu. Jedná se o výpravňý text psaný srozumitelnou formou pro děti. Píseň je vhodná již pro děti v první či druhé třídě ZŠ.

II. Píseň má radostný charakter, který vyplývá z melodie i textu.

III. Pokud mají děti rozvinuté tonální cítění, zpívají čistě. Intonaci by mohly zvládnout pomocí výše zmíněné intonační metody - ukazování tónů fonogestikou. Představu výšky tónů vytvoříme také pomocí intonačních schodů na solmizační slabiky nebo pohybem melodie rukou. V písni se nevyskytují výrazné melodické skoky. Volné nástupy se vyskytují na začátku písně a po větším rozsahu než tercie směrem k nižším tónům.

Píseň je psána ve dvoučtvrťovém taktu. Takty jsou rozděleny do určitých opakujících se frází. Jedná se o dvoudílnou písňovou formu **a** (předvětí 4 takty, závětí 4 takty) **b** (předvětí 4 takty, závětí 4 takty). Rozsah písně je a-a1 v tónině D dur. Malým dětem může dělat problém zazpívat spodní tón a (z hlediska výše tónu i melodického skoku). Píseň neobsahuje žádné rytmické zvláštnosti (synkopu, triolu, tečkovaný rytmus), pouze osminky jsou pomyslně spojeny obloučky. Dětem by neměl dělat rytmus výrazné problémy. Píseň má být zahrána houpavě, aby vystihovala pochod velbloudů s repeticí v části **b**. Z hlediska harmonie obsahuje píseň pouze základní harmonické funkce T, S, D.

Hospodin, jen Hospodin (Celým srdcem I, str. 15)

I. Text písně mluví o tom, že nemáme mít strach z Hospodina, nýbrž doufat v něj. Bůh je naše spása. Obsah textu se opírá o jeden ze starozákonních žalmů.

II. Píseň působí radostným, veselým dojmem vzhledem k textu a tempu písně. Celkově si myslím, že je píseň líbivá na poslech i díky chytlavé melodii a textu.

III. Píseň je psána ve 4/4 taktu v tónině G dur. Rozsah je větší než oktáva, tedy h - c₂. V písni se vyskytují rytmické zvláštnosti - tečkovaný rytmus v předešle, synkopa, ligaturou spojené osminky se čtvrt'ovými notami. Tato píseň může činit problém po rytmické stránce. V melodii může působit problém refrén při sestupu not, zvláště u půltónového rozdílu c - h, opakovaných tónů nebo terciových chodů vzestupných i sestupných. Na konci písně nacházíme poznámku *Da capo al fine*, což znamená opakování refrénu, který skončí po repetici v části *Fine*. V refrénu se také vyskytuje předtaktí – dvě noty čtvrt'ové. Píseň je psána v malé třídlílné písňové formě **a** (předvětí 4, závětí 4) **b** (předvětí 4, závětí 4) **c** (předvětí 4, závětí 4). Z hlediska harmonie jsou v písni obsaženy základní harmonické funkce a jedna vedlejší funkce, a to 2. st. Píseň je sice z hlediska výrazových prostředků bohatší, ale nemusí to nutně znamenat zvýšenou obtížnost. Spíše bude tato píseň vyhovovat dětem 3. a vyššího ročníku ZŠ s přihlédnutím na rozsah písně. Záleží na samotném zpěváčkovi, jak má rozvinuté jednotlivé hudební schopnosti a jaké má hudební vlohy.

Písně jsou vhodné pro svou přístupnost textovou, zpěvnou melodii a nepochybně nápady na práci s výsledným aranžmá písně pro zapojení hudebního doprovodu. Pracovat s písněmi, vytvářet harmonické doprovody, dvojhlasy či vícehlasy se může stát radostí každého vedoucího scholy.

Závěry pro hudebně výchovnou praxi

Z celé práce, s doložením výzkumné části, vyplývá, že křesťanská populární píseň nachází své místo v liturgii. Písňe s duchovní tematikou jsou vhodné pro děti i k výuce náboženství. Schola je hudební zájmovou činností řadící se nepochybně k jednomu z typů pastorační činnosti vykonávané ve farnosti.

Píseň dále nachází uplatnění v rámci hudební výchovy a hudební zájmové činnosti. Ve schole lze využít postupů práce s písni didaktických hudebně-výchovných systémů Carla Orffa, Zoltána Kodályho nebo zmíněných českých hudebních pedagogů: Františka Lýska a Ladislava Daniela. Imitační metoda je nejčastěji používanou metodou vedoucími scholy při nácviu písňe. Využití písni je široké i po stránce hudebního doprovodu.

Můžeme konstatovat, že z hlediska hudebně výrazových prostředků a celé stavby, je moderní duchovní píseň podobná lidovým či umělým písňím. Tyto písňe se hojně využívají v hudební výchově na běžných základních školách, ZUŠ či škol s rozšířenou výukou hudební výchovy.

Bibliografie

Literatura

- BUČEK, M. *Duchovní hudba 20. století*. Brno : MU, 1999. ISBN 80-210-2169-1
- DANIEL, L. *Metodika hudební výchovy*. 2. vyd. Ostrava : Montanex, spol. s.r.o., 1992. 105 s. ISBN 80-85300-98-2.
- DRÁBEK, V. *Stručný průvodce hudební psychologií*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. 62 s. ISBN 80-7290-161-3.
- DUŠEK, B. *Hudební pedagogika*. 1.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 120 s.
- FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. 1.vyd. Praha : Karolinum, 2005. 238 s.
- JAKOUŠ, J. *Výzkum místa netradiční hudby při liturgii*. Svatý Jan pod Skalou 2000. Absolventská práce. Svatojánská kolej - Vyšší odborná škola pedagogická.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 6. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1998. 862 s. ISBN 80-7235-023-4.
- KUNETKA, F. *Stručné dějiny hudby a zpěvu v liturgii*. 1.vyd. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999, 34 s. ISBN 80-7266-027-6.
- LÝSEK, F. a kolektiv. *Metodika hudební výchovy v 1.-5. ročníku ZDŠ*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 200 s.
- LÝSEK, F. *Život s dětským zpěvem*. 2.vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 196 s. ISBN 80-244-0859-7.
- RATZINGER, J. *Duch liturgie*. 1.vyd. Brno : Barrister & Principal, 2006. 208 s. ISBN 80-7364-032-5.
- SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 312 s.
- STAŠEK, Č. *ABC začínajícího sbormistra*. Praha : Supraphon, 1981.

ŠTĚPÁNČIK J., SVOBODOVÁ-BŘEZOVSKÁ J., ČERNÝ J., *Hosana 3 - zpěvník křesťanských písní*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 696 s. ISBN 80-7367-090-9.

ŠUPOL, P. *Křesťan a hudba, Křesťanské aspekty současné populární hudby jako součást výchovy mládeže*. 2.vyd. Olomouc : Kartuziánské nakladatelství Brno, 2010. 128 s. ISBN 978-80-86953-62-5.

TICHÁ, A. *Učíme děti zpívat*. Praha : Portál, 2005, 148 s. ISBN 978-80-7367-562-2

TURNER, S. *Touha po nebi. Rock'n'roll a hledání spásy*. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 1997. 193 s. ISBN 80-85495-61-9.

VÁŇOVÁ, H., SKOPAL, J. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. 2.vyd. Praha : Karolinum, 2007. 198 s. ISBN 978-80-246-1367-3.

VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. J. *Didaktika zpěvu pro sólisty, sborové pěvce a budoucí pěvecké učitele*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství Západočeské univerzity, 1997. ISBN 80-7082-381-X.

ZENKL, L. *ABC Hudební nauky*. 4. vyd. Praha : Suraphon, 1986. 197 s.

Internetové zdroje

BRŮŽEK, J. Databáze křesťanských děl, *Hospodin, jen Hospodin* [online], 2000. [cit. 2013-2-06]. Notový záznam jako GIF na WWW:
<<http://www.dkd.cz/detaily.php?id=1235>>

BRYCHTOVÁ, H. *Tvořivé náměty pro využití tonální metody písňové v praxi*. Brno 2008. Diplomová práce [online] [cit. 2013-6-02]. Dostupné na WWW:
<http://is.muni.cz/th/90433/pedf_m/dplomova_prace-uplna.txt>

Farnost Mysločovice, *Schola* [online], 2011 [cit. 2012-10-15]. Dostupné na WWW:
<<http://www.farnostmyslocovice.cz/deti-a-mladez/schola/>>

Farnost sv. Markéty v Břevnově, Římskokatolická farnost u kostela sv. Markéty Praha-Břevnov, *Schola* [online], 2012 [cit. 2012-11-25]. Dostupné na WWW:
<<http://www.farnost-brevnov.cz/2012/08/schola/>>

Fliedr Bob a dětský sbor Bobci - Bílé Sári. [online] [cit. 2013-1-25]. Dostupné na WWW: <http://www.gimel.cz/index.php?p=shop_item_new&id=DD1023>

Gospel train. *Vývoj gospelu* [online] [cit. 2013-5-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.gospeltrain.cz/index.php?ID=vyvoj&group=spiritual>>

JB, Muzikant Bob Fliedr šéfredaktorem [online] *Tón*, 1993, č. 2. [cit. 2013-1-24]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/casopis-ton>>

Katopedia, *František Kunetka.* [online], 2012 [cit. 2013-2-18]. Dostupné na WWW: <http://katopedia.cz/index.php?title=Franti%C5%A1ek_Kunetka>

KINDLER, E. *Te deum – Stručný přehled vývoje zpěvu při římské liturgii* [online]. 2012. [cit. 2012-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.tedeum.cz/6_2011/vyvoj_liturgickeho_zpevu_1_0611.htm>

Křesťanský rock-spojenec nebo nepřítel? Díl 2. Dostupné na WWW: <<http://www.poutnici.com/clanek.php?clanek=182>>

MALÝ, V. Křesťan a hudba. *Tón* [online], 1992, č 0, s. 13. [cit. 2012-12-20]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/casopis-ton>>

PAPRSKY. *O nás* [online], 1998-2013 [cit. 2013-1-23]. Dostupné na WWW: <<http://paprsky.cz/onas.html>>

PAVLÍKOVÁ, A. Teologické texty, Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie, *Současné požadavky na liturgickou hudbu* [online] č. 2005/1 [cit. 2012-11-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2005-1/Soucasne-pozadavky-na-liturgickou-hudbu.html>>

POLÍVKOVÁ, M. *Užití moderní duchovní hudby v liturgii katolické církve v českých zemích.* České Budějovice 2007. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie.[online] [cit. 2013-2-10]. Dostupné v PDF: <http://theses.cz/id/ql42dz/downloadPraceContent_adipIdno_3673>

Příprava dokumentu ČBK o rytmické liturgické hudbě [online] [cit. 2013-5-20]. Dostupné v PDF: <http://www.varhany.org/aktuality/rytm_lit_hudba.pdf>

REGENDOVIÁ, K. *Hudba při mši ve Staré Boleslavi*. [online], 2009 [cit. 2013-5-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.navstevapapeze.cz/clanky/Hudba-pri-msi-ve-Stare-Boleslavi.html>>

Richard Čanaky, *Albumy/texty/akordy* [online] [cit. 2013-1-26]. Dostupné na WWW: <<http://www.richardcanaky.sk/index.php?PageN=1400&PHPSESSID=8d804742115ad0016fd44ec97e959ff9>>

Salesiánský klub mládeže Zlín, Farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, *Sbory a scholy* [online], 2012 [cit. 11-20-2012]. Dostupné na WWW: <<http://zlin.sdb.cz/farnost/sbory-a-scholy/>>

ŠUPOL, P. Křesťan a hudba, *Campfest – stále dobrá volba* [online], 2012 [cit. 2013-1-25]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/clanky/koncerty-akce/933-campfest--stale-dobra-volba>>

ŠUPOL, P. Křesťan a hudba, *Festival VOX klepe na dveře* [online], 2012 [cit. 2013-1-25]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/clanky/koncerty-akce/937-festival-vox-klepe-na-dvere>>

ŠUPOL, P. Křesťan a hudba, *Supr muzika, program a vstupné – to nabízí United na Vsetíně* [online], 2012 [cit. 2013-1-25]. Dostupné na WWW: <<http://hudba.signaly.cz/clanky/koncerty-akce/932-supr-muzika-program-a-vstupne--to-nabizi-united-na-vsetine>>

VLČEK V. J., Český hudební slovník osob a institucí. *Daniel, Ladislav*. [online], 2006 [cit. 2013-2-16]. Dostupné na WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=5230>

VRÁNOVÁ, Z. Pierre van Hauwe, život a dílo hudebního pedagoga [online], 2011 [cit. 2013-5-28]. Bakalářská práce. UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Pedagogická fakulta. Dostupné na WWW: <<http://theses.cz/id/kzxx68/>>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie, *Pěvecký sbor*. [online], 2012 [cit. 2013-2-03]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C4%9Bveck%C3%BD_sbor>

Ztracená kapela [online] [cit. 2013-1-24]. Dostupné na WWW: <<http://zk.sdh.cz/site/ztracenakapela/historie>>

Životopis: Fliedr Bob. [online] [cit. 2013-1-25]. Zdroj: blisty.cz. Dostupné na WWW: <<http://www.knihovnicka.net/autor/10771-fliedr-bob/zivotopis-biografie/>>

Církevní dokumenty

Konstituce o posvátné liturgii, *Sacrosanctum Concilium*, 1963 [online] [cit. 2012-12-10].

Dostupné na WWW:

<http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.htm >

Liturgická komise Biskupské konference. *Eucharistické modlitby*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1992.

Motu Proprio Tra le sollecitudini sv. Pia X. (o posvátné hudbě) - 1903 [online] 2009 [cit. 2012-12-10] Dostupné na WWW: <http://www.vendeecz.cz/texty/o_posv_hudbe.html>

Posvátná kongregace obřadů, *O hudbě v posvátné liturgii - Musicam sacram*, 1967 [online] [2012-12-10]. Dostupné na WWW: <http://www.sdh.cz/sdh_htm/archiv/mus-sac.htm >

Sacramentum caritatis, 2. díl, první část [online] 2007 [cit. 2013-5-6]. Dostupné na WWW: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=7642>>

Články v tištěných seriálových publikacích

BALÍK, J. Kytara při mši svaté. *Psalterium*, 2008, roč. 2

Chirograf Jana Pavla II. ke 100. výročí *Motu proprio „Tra le sollecitudini“* o posvátné hudbě. *Psalterium*, 2009, roč. 3, č. 5

Otevřený dopis mladých lidí všeho věku o liturgii. *Psalterium*, 2009, roč. 3, č. 5

Přílohy

Dotazníky

DOTAZNÍK PRO VEDOUCÍ SCHOL

Tento dotazník slouží pouze k výzkumným účelům, zpracování dat poslouží jako podklad diplomové práce. Formulujte své odpovědi, prosím, srozumitelně a jednoznačně.

1.

A. Kde se inspirujete při výběru vašeho repertoáru?

Napište zdroje zpěvníků, ze kterých čerpáte.

B. Proč právě z těchto? (*dle oblíbenosti, hudební stránky*)

2. Jak široký je váš výběr pro jednotlivá liturgická období? Zvýrazněte vyhovující odpověď (*dostupnost související s množstvím*)

- A. Vánoce
- B. Velikonoce
- C. Mezidobí
- D. ostatní svátky a slavnosti

snadno dostupné	méně dostupné	těžce dostupné
snadno dostupné	méně dostupné	těžce dostupné
snadno dostupné	méně dostupné	těžce dostupné
snadno dostupné	méně dostupné	těžce dostupné

- Vlastní vyjádření k otázce:

3. Jaká jsou vaše kritéria pro výběr písní? (*z hlediska textu, melodie, provedení*).

4. Jakým způsobem s dětmi pracujete při nácviu písní? (*postup při nácviu, tzv. metody práce*)

5. Využíváte při nácvičku písni s dětmi následujících činností? U každého typu zvýrazněte vyhovující odpověď.

a) přípravná dechová cvičení	pravidelně	občas	nikdy
b) hlasová a pěvecká cvičení	pravidelně	občas	nikdy
c) cvičení sluchová a intonační	pravidelně	občas	nikdy
d) cvičení rytmická	pravidelně	občas	nikdy
e) hudebně pohybové činnosti	pravidelně	občas	nikdy
f) jiné			

Jak byste tyto činnosti seřadili po sobě podle užitečnosti do žebříčku (nejpreferovanější na prvním místě, nejméně preferované na posledním)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- ...

6. Jak vypadá píseň nacvičená s dětmi? (např. aranžmá písni přejímám z nahrávek, od ostatních schol apod., vytvářím vlastní aranžmá, přikomponovávám pěvecké hlasy, využívám vícehlasy/spíše jednohlas, nástroje hrají každý odlišnou/stejnou melodii)

7. Jak jste se ke schole dostal/a? (popř. kdy)

8. Jaký je Váš vztah ke schole? (přesněji jak ji berete)

- a) pravidelná činnost, kterou jen tak nevynechávám, cítím za ni odpovědnost
- b) zájmová činnost/kroužek, který mě baví, ale nejsem k tomu tak vázán/a
- c) jsem zde jen proto, abych pomohl/a ve farnosti, nebo zkrátka, aby se něco dělo
- d) vlastní odpověď:

9. Jaká je Vaše spolupráce s knězem, co se týče scholy?

- a) domlouvám se s knězem bez problému, vyhoví mi
- b) občas se na něčem s knězem domlouvám, ale spíše to řeším se scholou sám
- c) nedomlouvám se s knězem téměř na ničem, já o to nemám zájem/kněz o to nemá zájem
- d) kněz mi určuje, co se bude hrát/dít
- e) vlastní odpověď:

10. Jaké další akce ve farnosti zajišťujete? Vypište (např. výjezdové akce, aktivity s mládeží – kroužky, náboženství, spolča, víkendy pro děti, tábory ...)

11. Napište, prosím, zda pořádáte se svou scholou nějaké výjezdy, případně možnosti uplatnění vaší scholy i mimo farnost (soutředění, koncerty v jiných farnostech atd.)

12. Napište váš názor na produkci křesťanské populární písně s dětmi při liturgii (důvody jejího využití). Prosím o Váš subjektivní názor na tento typ duchovní hudby.

Moc Vám Děkuji za vyplnění dotazníku, za váš čas a ochotu spolupracovat.

DOTAZNÍK PRO DĚTI

Zamysli se, prosím, nad následujícími otázkami. Dotazník slouží pouze k výzkumným účelům a je anonymní.

Nejprve ti zadám dva úkoly, které jsou potřeba udělat ještě před samotným vyplňováním otázek.

- 1. Vyber si tři písničky, které na škole zpíváš.**
- 2. Vyber si takové písně, které dobře znáš.**

To je vše. Teď už jsi připravený k vyplňování otázek.

A. Jak se nazývá první vybraná píseň?

1. Proč jsem si vybral právě tuto píseň? (zkus napsat vlastními slovy)

Dále zakroužkuj jednu odpověď, která je ti nejbližší

2. Co bych řekl/a o zpívání této písně?

- zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém
- zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně
- nezpívá se mi moc dobře
- nezpívá se mi vůbec dobře, dělá mi to problém

3. Tato píseň na mě působí:

- radostně, vesele, zábavně
- méně vesele, ale příjemně
- spíše klidně
- uspává mě (popř. nebaví mě)

4. Co bych řekl/a o hraní této písně (na nástroj – klávesy, flétna ...)

- píseň jsem zvykl/ý/á hrát na nástroj při nácvičku a v kostele, nedělá mi to problém
- občas píseň hraju, ale nejsem si jist/ý/á, zda ji umím správně
- hraní písně radši přenechám jiným
- píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím
- písně moc nehraji, protože mě to nebaví

5. Na jaké nástroje doprovázíš píseň (možno více odpovědí)

- flétna, píšťala, hoboj, klarinet
- piano, klávesy, varhany
- housle
- kytara, basa
- buben
- triangel, chrastítko, dřívka, tamburína
- Jiné _____

6. Zakroužkuj na škále od 1 do 10 míru toho, jak se ti tato píseň líbí a jak tě baví. (1 – vůbec se mi tato píseň nelíbí, nebaví mě, 10 – moc se mi tato píseň líbí, velmi mě baví ji zpívat/hrát)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

B. Jak se nazývá druhá vybraná píseň?

_____

1. Proč jsem si vybral právě tuto píseň? (zkus napsat vlastními slovy)

_____
_____
_____

2. Co bych řekl/a o zpívání této písně.

- zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém
- zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně
- nezpívá se mi moc dobře
- nezpívá se mi vůbec dobře, dělá mi to problém

3. Tato píseň na mě působí:

- radostně, vesele, zábavně
- méně vesele, ale příjemně
- spíše klidně
- uspává mě (popř. nebaví mě)

4. Co bych řekl/a o hraní této písně (na nástroj – klávesy, flétna ...)

- píseň jsem zvykl/ý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to problém
- občas píseň hraju, ale nejsem si jist/ý/á, zda ji umím správně
- hraní písně radši přenechám jiným

- píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím
- písně moc nehraji, protože mě to nebaví

5. Na jaké nástroje doprovázíš píseň (možno více odpovědí)

- flétna, píšťala, hoboj, klarinet
- piano, klávesy, varhany
- housle
- kytara, basa
- buben
- triangel, chrastítko, dřívka, tamburína
- Jiné _____

6. Zakroužkuj na škále od 1 do 10 míru toho, jak se ti tato píseň líbí a jak tě baví. (1 – vůbec se mi tato píseň nelíbí, nebaví mě, 10 – moc se mi tato píseň líbí, velmi mě baví ji zpívat/hrát)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

C. Jak se nazývá třetí vybraná píseň?

_____

1. Proč jsem si vybral právě tuto píseň? (zkus napsat vlastními slovy)

_____

_____

_____

2. Co bych řekl/a o zpívání této písně.

- zpívá se mi velmi dobře, nedělá mi to žádný problém
- zpívá se mi dobře, ale mám někdy trochu problém to zazpívat celé správně
- nezpívá se mi moc dobře
- nezpívá se mi vůbec dobře, dělá mi to problém

3. Tato píseň na mě působí:

- radostně, vesele, zábavně
- méně vesele, ale příjemně
- spíše klidně
- uspává mě (popř. nebaví mě)

4. Co bych řekl/a o hraní této písně (na nástroj – klávesy, flétna ...)

- píseň jsem zvykl/ý/á hrát na nástroj při nácviku a v kostele, nedělá mi to problém
- občas píseň hraju, ale nejsem si jist/ý/á, zda ji umím správně
- hraní písně radši přenechám jiným
- píseň moc nehraji, protože mi to nejde/nebo to neumím
- píseň moc nehraji, protože mě to nebaví

5. Na jaké nástroje doprovázíš píseň (možno více odpovědí)

- flétna, píšťala, hoboj, klarinet
- piano, klávesy, varhany
- housle
- kytara, basa
- buben
- triangel, chrastítko, dřívka, tamburína
- Jiné _____

6. Zakroužkuj na škále od 1 do 10 míru toho, jak se ti tato píseň líbí a jak tě baví. (1 – vůbec se mi tato píseň nelíbí, nebaví mě, 10 – moc se mi tato píseň líbí, velmi mě baví ji zpívat/hrát)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Moc Ti děkuji za vyplnění dotazníku, za tvůj čas a soustředění.

Notové přílohy písní

Zpěvník Chvalozpěvy – výběr z databáze křesťanských děl

Hospodin, jen Hospodin

35

Petr Brůžek 1993

$\text{♩} = 110$

Ref. Hospodin, jen Hospodin je zá-štitá má a píseň má, Hospodin, jen

Hospodin je spá-sa má. má. Hale-lu— ja, jásej,

plesej, Sió-ne, hale-lu— ja, velký Král je vprostřed nás, hale-

lu— ja, Jeho skutky ohlaš-me, hale-lu— ja, svého Pána chvalme dál.

1. Nemusím se bát, doufám v Hospodina, doufám v Hospodina.

Teď už nemám strach, vždyť Bůh je spása má, Bůh je spása má.

2. Jásot veselí je u pramenů spásy, u pramenů spásy.

Pána oslavím, at' to ví celá zem, at' to ví celá zem.